

АШЫВУН

№12 (166)
ЖЕЛТОҚСАН 2021 ЖЫЛ

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРУЛЫ
КҮШТЕРІНІҢ
ҚАҺАРМАНДАРЫ

8

ПРИОРИТЕТЫ
РАЗВИТИЯ
ВООРУЖЕННЫХ
СИЛ

12

ТАЛАНТЫМЕН
ТАНЫЛҒАН
ДАРЫНДАР

36

ҰЛЫ ДАЛА ӘСКЕРІ – ТӘУЕЛСІЗДІК ТІРЕГІ!

Республикалық әскери-сараптамалық журнал

АІВҮН

2021

МАЗМҰНЫ:

НЕЗАВИСИМОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН – 30 ЛЕТ ЗА ВКЛАД В УКРЕПЛЕНИЕ ОБОРОНОСПОСОБНОСТИ.....	4
ТӘУЕЛСІЗДІККЕ — 30 ЖЫЛ ҚАЗАҚСТАН ҚАРУЛЫ КҮШТЕРІНІҢ ҚАҺАРМАНДАРЫ.....	8
ИТОГИ ГОДА ПРИОРИТЕТЫ РАЗВИТИЯ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ	12
ИНФОГРАФИКА ПЛАНЫ ВЫПОЛНЕННЫ.....	21
ТӘУЕЛСІЗДІККЕ — 30 ЖЫЛ АЗАТТЫҚ ТАҢЫНДА ТАНЫЛҒАН АЙЫМДАР.....	22
ТАРИХИ ТАҒЫЛЫМ ЕГЕМЕН ЕЛДІҢ ЕҢ АЛҒАШҚЫ ЕРКІН ҚАДАМДАРЫНЫҢ БІРІ	26
ИСТОРИЯ КРАХ БЛИЦКРИГА НА ПОДСТУПАХ К МОСКВЕ.....	30
СПОРТ ГОД ПОБЕД И ДОСТИЖЕНИЙ В СПОРТЕ.....	34
ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ ТАЛАНТЫМЕН ТАНЫЛҒАН ДАРЫНДАР.....	36

АІВҰН

Республикалық әскери-сараптамалық журнал

БАС РЕДАКТОР
Алия Майсеитова

БАС РЕДАКТОРДЫҢ
ОРЫНБАСАРЫ
Тимур Аубакиров

РУКОВОДИТЕЛЬ
ПРОЕКТА SARBAZ.KZ
Тимур Кубеков

БӨЛІМ МЕҢГЕРУШІСІ
Ерлібай Қадырбай

ДИЗАЙНЕР
Адил Шеримбетов

ТІЛШІЛЕР
Рима Әбеуова
Алия Майсеитова
Меруерт Сафаева
Нариман Дюсенов
Бақытгүл АБАЙҚЫЗЫ

ФОТОТІЛШІ
Ағыбай Аяпбергенов

E-MAIL: info@sarbaz.kz

МЕНШІК ИЕСІ:
«Әскери ГАЗ Медиа» ЖШС
Қазақстан Республикасы,
010000, Нұр-Сұлтан қаласы,
Есіл ауданы, Комсомол тұрғын алабы,
Домалақ ана көшесі, 11 үй.
Тел. 8 (7172) 25-21-63

Қазақстан Республикасы
Қорғаныс министрлігінің
тапсырысы бойынша
шығарылады

Автордың пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
Қолжазбалар мен фотосуреттер рецензияланбайды
және авторларға қайтарылмайды.

Журнал Қазақстан Республикасы Инвестициялар және
даму министрлігінде тіркеліп, 2015 жылғы 30 сәуірде
№5341-Ж куәлігі берілген
Шығуы ай сайын. Бағасы еркін.
Таралымы 986 дана. Тапсырыс №12

ЗА ВКЛАД В УКРЕПЛЕНИЕ ОБОРОНОСПОСОБНОСТИ

Состоялось торжественное собрание Министерства обороны, посвященное празднованию 30-летия Независимости Республики Казахстан.

30 лет Независимости – это путь блестящих побед и достижений, инициатив Первого Президента Республики Казахстан – Елбасы Нурсултана Назарбаева, признанных всем мировым сообществом. Сильную армию независимого Казахстана, созданную практически с нуля по праву можно считать одним из базовых элементов фундамента новой государственности.

Пристальное внимание Президент страны – Верховный Главнокомандующий Вооруженными Силами Касым-Жомарт Токаев уделяет вопросам обороноспособности страны.

Главой государства утверждены Стратегия национальной безопасности Республики Казахстан на 2021–2025 годы, Концепции строительства и развития Вооруженных Сил, других войск и воинских формирований до 2030 года, Национальный проект «Безопасная страна». Реализуются поручения Президента страны по перезагрузке Военной доктрины и организации подготовки военнослужащих срочной службы по смежным рабочим специальностям, востребованным на рынке труда.

Руководством страны делается все для того, чтобы Армия соответствовала самым высоким международным стандартам.

– Мы обязаны сохранить то, что нам оставили в наследство предки, закрепить достижения независимости и двигаться вперед – такова логика развития. Современный геополитический расклад, глобальная цифровизация, применение новых форм и методов ведения войн ставят перед Вооруженными Силами страны новые задачи, – отметил

министр обороны генерал-лейтенант Мурат Бектанов.

За годы независимости, претерпев различные изменения, Вооруженные Силы Казахстана стали гарантом защиты страны от внешних угроз, сохранения суверенитета и спокойствия народа. Совершенствуется принятая на заре независимости трехвидовая структура Вооруженных Сил, состоящая из Сухопутных войск, Сил воздушной обороны и Военно-морских сил. Созданные региональные командования «Юг», «Восток», «Запад» и «Астана» обеспечивают развертывание в зонах ответственности самодостаточных группировок войск. В числе первых среди стран СНГ в армии Казахстана сформированы органы военной полиции, что значительно укрепило правопорядок в воинских коллективах, и национальная система

подготовки военных кадров практически по всем воинским специальностям.

Растет профессиональное мастерство офицеров, сержантов и солдат. На полевых занятиях и учениях, армейских международных играх и других соревнованиях наших военнослужащих отличает сплоченность, сила духа в купе с умениями и твердыми навыками в управлении современной, сложной боевой техникой и вооружением.

С первых лет независимости Казахстан проявляет инициативный подход к миротворческой деятельности, придерживаясь принципов мира, международной безопасности и стабильности. Большое внимание уделяется оснащению Вооруженных Сил современными образцами вооружения и военной техники, внедрению новых технологий в соответствии с международными стан-

дартами.

Привитие устойчивого патриотизма – это задача не одного поколения. Для этого необходимо вложить много труда, активных жизненных сил всего общества. Сейчас в нашей стране созданы хорошие предпосылки для повышения эффективности военно-патриотической работы именно в гражданской среде. Поменялось сознание людей. Повысился интерес средств массовой информации к жизнедеятельности Вооруженных Сил.

Большую военно-патриотическую работу по воспитанию подрастающего поколения проводят ветераны войны и Вооруженных Сил. На торжественном собрании приняли участие видные военачальники, руководители ветеранских организаций, все те, кто стоял у истоков создания и развития национальных Вооруженных Сил, а также будущие защитники Отечества – воспитанники Детско-юношеского военно-патриотического движения «Жас сарбаз».

Тем, кто своим ратным трудом ежедневно вносит вклад в укрепление обороноспособности страны, министр обороны в ходе торжественного собрания вручил государственные награды и воинские звания досрочно.

Указом Президента Республики Казахстан от 02.12.2021 г. № 700 в честь Дня Независимости Республики Казахстан орденом «Даңқ» II степени награждены командующий войсками регионального командования «Восток» генерал-майор Жусупов Асан Куанышевич, начальник Военно-инженерного института радиоэлектроники и связи генерал-майор Мустабеков Аскар Досбосынович.

Орденом «Айбын» II степени награждены заместитель начальника Департамента боевой подготовки ГШ ВС РК полковник Довганюк Анатолий Андреевич, начальник штаба – первый заместитель командующего ДШВ СВ ВС РК полковник Артыков Бауржан Шубаевич, заместитель командующего – начальник управления технического обеспечения Управления командующего войсками РГК «Запад» полковник Акишев Аскар Жумабаевич, заместитель главного командующего Силами Воздушной обороны (по боевой подготовке) – начальник главного управления боевой подготовки Управления главного командующего СВО ВС РК полковник Сыздыков Талгат

Серикович, заместитель начальника главного управления – начальник управления планирования и организации боевой подготовки главного управления боевой подготовки Управления главного командующего СВО ВС РК полковник Нажекенов Сабыр Каиргелдинович, командир войсковой части 31775 подполковник Турсункулов Адил Еликпаевич, начальник службы разведки и радиоэлектронной борьбы штаба войсковой части 53975 капитан Алдонгаров Шынғыс Сейтжанович, командир корабля авиационного отряда авиационной эскадрильи (военно-транспортной авиации) войсковой части 53975 капитан Бирюков Станислав Никанорович.

Орденом «Айбын» III степени награжден сержант роты – инструктор по боевой и физической подготовке миротворческой роты (СпН) Казахстанского миротворческого полка (специального назначения) ДШВ ВС РК сержант 2 класса Акшанов Азат Серикович.

Орденом «Құрмет» награждены заместитель Министра обороны Туяков Дарын Шылбынович, начальник управления планирования и координации Департамента информации и коммуникаций МО РК полковник Шакшабаев Радий Амангельдыевич, начальник управления идеологической работы Департамента воспитательной и идеологической работы ГШ ВС РК полковник Карибжанов Ержан Коптылеуович, заместитель командира части (по ин-

женерно-авиационному обеспечению) – начальник отдела инженерно-авиационного обеспечения войсковой части 53898 полковник Шукюров Сулдуз Шукюровлы.

Медалью «Ерлігі үшін» награждены специалист (водитель) автомобильного отделения автомобильно-транспортного взвода роты материально – технического обеспечения войсковой части 30131 старшина Кигаранов Ермек Нуржауович, сержант взвода – командир отделения по ремонту колесной техники войсковой части 73652 сержант Байжанов Кайнар Биргебаевич, начальник подразделения (начальник патруля) Отдела военной полиции Аягоского гарнизона младший сержант Азибаев Даурен Акылаевич.

Медалью «Жауынгерлік ерлігі үшін» награждены начальник управления боевой готовности и направлений Департамента стратегического планирования ГШ ВС РК полковник Абдуллин Даурен Тайбасович, заместитель начальника Центрального командного пункта (НЦУО) – оперативный дежурный Центрального командного пункта (Национального Центра управления обороной) ГШ ВС РК полковник Нурпеисов Багдад Султанбердиевич, офицер (беспилотных авиационных комплексов) – инструктор управления развития и применения робототехнических систем Департамента сил специальных операций ГШ ВС РК подполковник Чунаев Дамир Алтынбекович, старший офицер

направления оперативного управления штаба УКВ РгК «Восток» подполковник Азимбаев Ильяс Сапарович, начальник войск – начальник отдела инженерных войск штаба УКВ РгК «Астана» подполковник Алиаскар Данияр Исаулы, командир разведывательно-боевого батальона (специального назначения) войсковой части 25744 майор Цуканов Владимир Николаевич, командир мотострелковой роты мотострелкового батальона войсковой части 27943 капитан Әнуарбекұлы Тасқын, командир миротворческой роты войсковой части 28079 капитан Сағатжанов Асхат Ерланұлы, командир роты учебно-боевого вооружения и техники (огневой подготовки БМП) батальона обеспечения учебного процесса войсковой части 30212 капитан Шахабаев Еркебұлан Икрамұлы, командир штурмовой роты штурмового батальона войсковой части 12740 старший лейтенант Алтынбек Нұрғали Қайратұлы, сержант взвода обеспечения - инструктор по боевой и физической подготовке роты специальной обработки войсковой части 26363 старший сержант Шаймерденов Жанболат Жуманович, инструктор сержант (по военной топографии) военно-профессионального цикла Кадетского корпуса МО РК сержант 2 класса Базаров Гани Сапарбаевич, сержант ракетного дивизиона «Смерч» - инструктор по боевой и физической подготовке войсковой части 36803 сержант 2 класса Секбаев Айдос Айтанович, заместитель начальника штаба – начальник оперативного управления штаба Управления командующего ВВС СВО ВС РК подполковник Каримов Мейр Дабылханович, заместитель командира части (по боевой под-

готовке) – начальник отдела боевой и физической подготовки войсковой части 30153 подполковник Джумагулов Диас Полатович, заместитель командира истребительной авиационной эскадрильи войсковой части 21751 майор Ахмади Оразгали Гадылхаюмович, заместитель командира авиационной эскадрильи (армейской авиации) войсковой части 54835 майор Ибатуллин Рустам Илдарович, командир войсковой части 31767-Б майор Сейлханов Адил Арманович, командир войсковой части 31767-Д майор Абылкаиров Нуржан Ержанович, командир войсковой части 21814 капитан 3 ранга Жунусов Рустам Серикович, старший офицер (инструктор по топографии) направления курсовой подготовки войсковой части 20030 (14776) подполковник Кенжегулов Канат Берикпаевич, начальник управления обеспечения безопасности воинской службы и охраны труда Главного управления военной полиции ВС РК полковник Увалиев Руслан Феликсович.

Медалью «Ерен еңбегі үшін» награждены начальник Центра метрологического обеспечения и стандартизации МО РК полковник Майлинов Бакытжан Крыкбаевич, старший научный сотрудник отдела научной информации и инноваций Военного научно-исследовательского центра Национального университета обороны полковник Бойко Алексей Владимирович, инспектор (по учету мобилизационных ресурсов) отдела мобилизационного планирования мобилизационного управления Департамента по делам обороны Северо-Казахстанской области Бутусова Наталья Викторовна, руководитель 22 дорож-

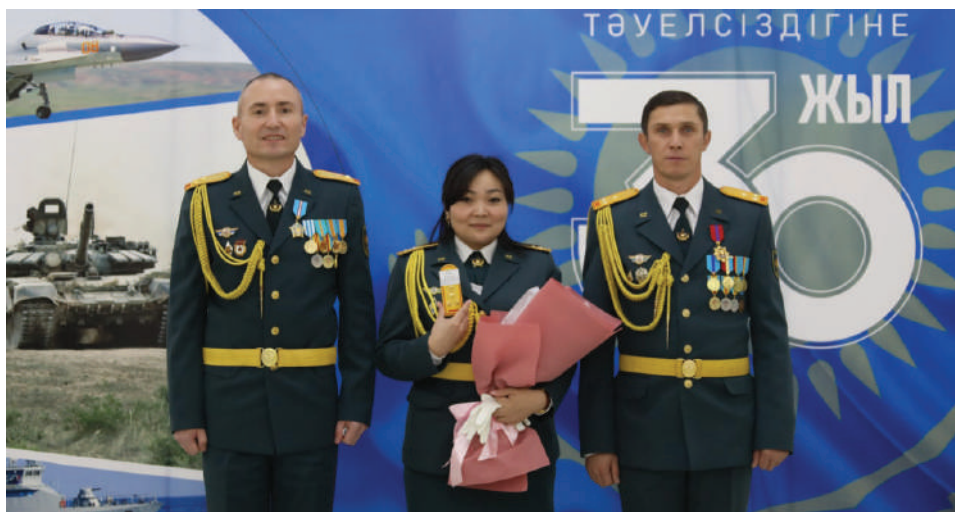
но-эксплуатационного участка МО РК Игенов Серик Сатылганович, ассистент кафедры Ракетных войск и артиллерии общевойскового факультета Национального университета обороны имени Первого Президента РК – Елбасы Бекмолдина Кашипа Патиховна, начальник команды отдела подготовки штатных команд (по военно-прикладным видам спорта) центра подготовки штатных команд (г.Алматы) Спортивного комитета МО РК – Центрального спортивного клуба капитан Сағын Қазбек Ермекулы, начальник научно-исследовательской службы Военно-исторического музея Национального военно-патриотического центра ВС РК майор Маулитова Айсулу Кенесбаевна, старший тренер отдела подготовки штатных команд (по олимпийским видам спорта) центра подготовки штатных команд (г.Алматы) СК МО РК – Центрального спортивного клуба лейтенант Қырғызбаев Ғұсман Даниярұлы.

Медалью «Шапағат» награждена инструктор-сержант-солист Вокальной группы Центрального ансамбля Национального военно-патриотического центра Оганесян Альбина Арутюновна.

Почетное звание «Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері» присвоено инструктору-сержанту-старшему музыканту Центрального военного оркестра Национального военно-патриотического центра ВС РК Исмайлову Гани Искаковичу.

Почетной грамотой Республики Казахстан награждены начальник отдела расчетов с персоналом войсковой части 65235 майор Асанова Надира Бекболатовна, старший научный сотрудник – начальник научно-исследовательской лаборатории информационной безопасности Военного научно-исследовательского центра Национального университета обороны имени Первого Президента РК – Елбасы старший лейтенант Бергибаев Бахтияр Асылканович, инспектор (по призыву на воинскую службу) отделения призыва на срочную воинскую службу отдела комплектования Объединенного управления по делам обороны Абайского и Аль-Фарабийского районов города Шымкента Эминов Гайбулла Насирдинович.

Воинское звание «полковник» присвоено заместителю начальника департамента – начальнику управления комплектования ДОМР ГШ ВС РК под-

полковнику Дусимову Азамату Хабибуловичу, старшему офицеру направления оперативного управления ДСП ГШ ВС подполковнику Шаймардинову Айдосу Курметхан улы, командиру войсковой части 49415 подполковнику медицинской службы Рыскулову Абау Сатымбековичу.

Воинское звание «подполковник» досрочно получили заместитель начальника управления – старший офицер направления (по оперативному применению и оперативной подготовке) оперативного управления штаба Управления командующего ВВС СВО ВС РК майор Бушуев Дмитрий Павлович, старший преподаватель кафедры специальных дисциплин ВИАРЭС майор Исабаев Кайыртау Жулдызтаевич, старший офицер (по оперативной подготовке) оперативного управления штаба УК ВПВО СВО ВС РК майор Корягин Юрий Олегович, командир батальона материально-технического обеспечения войсковой части 53975 майор Ускембаев Нуржигит Нуралыевич, заместитель председателя Спортивного комитета – начальник центра подготовки штатных команд (г. Алматы) СК-ЦСК МО РК майор Усенов Анвар Бисенович, начальник управления воспитательной, идеологической и военно-патриотической работы - заместитель начальника ДДО Туркестанской области майор Кулдербаев Жандос Тынымбекович.

Воинское звание «майор» присвоено командиру разведывательной роты (специального назначения) (альпийской) войсковой части 03811 капитану Етекбаеву Улану Уалиханулы, начальни-

ку инженерной службы штаба войсковой части 35748 капитану Қоспанову Нұрқелді Мұратұлы, командиру роты учебно-боевого вооружения и техники (огневой подготовки танков) батальона обеспечения учебного процесса войсковой части 30212 капитану Муқанову Мейрбекү Тлеубердиұлы, командиру десантно-штурмового батальона специального назначения «Калкан» войсковой части 68665 капитану Спанову Данияру Ералыұлы, заместителю командира части – начальнику хранения войсковой части 47007 капитану Тулегенову Умирәли Бахтияровичу, командиру авиационного звена истребительной авиационной эскадрильи войсковой части 50185 капитану Курманову Алдияру Бакенұлы, командиру дивизиона боевого управления войсковой ча-

сти 97616 капитану Нуртасову Кайсару Кошкарбаевичу.

Воинское звание «капитан» досрочно получили командир разведывательной роты штабного батальона войсковой части 68665 старший лейтенант Ахетов Елдос Сағитұлы, штурман (программист) звена беспилотных летательных аппаратов войсковой части 44736 старший лейтенант Мирханов Серік Мұхтарұлы, командир штурмовой роты штурмового батальона войсковой части 12740 старший лейтенант Орманов Бекбосын Бауыржанұлы, командир артиллерийской батареи артиллерийского дивизиона войсковой части 35748 старший лейтенант Ізімжанов Батыржан Бауыржанұлы, старший инженер (по авиационному вооружению) производственного цеха фронтовой авиации войсковой части 65229 старший лейтенант Доронин Сергей Сергеевич, командир электромеханической боевой части ракетно-артиллерийского корабля (3 ранга) войсковой части 21814 старший лейтенант Жумагулов Бекжан Омирзакович, начальник управления редакционно-издательской работы Медиа-центра МО РК старший лейтенант Кеңесбай Дамира Кобландыевна, командир штабной роты НУО старший лейтенант Мухаметжанов Ахметжан Ерланович.

Воинское звание «старший лейтенант» досрочно присвоено начальнику секретного делопроизводства ДССО ГШ ВС РК лейтенанту Кузембаевой Зауре Еркиновне.

ҚАЗАҚСТАН ҚАРУЛЫ КҮШТЕРІНІҢ ҚАҒАРМАНДАРЫ

Қаһармандық – қазаққа тән қасиет. Біз сұрапыл соғыста даңқты қолбасшы, батыр Бауыржанды, қайсарлық танытқан Қасымды, Рейхстагқа ту тіккен Рақымжанды, ұшқыш Хиуазды қаһарман деп білеміз. Бұл біртуарлар – бүгінгіге өнеге.

Ержүректілердің ерлік ісі егемен алған тұста еленбей қалмады. Президент пәрменімен «Халық қаһарманы» атағы берілді.

Аға ұрпақтың ерлік ісі мен жауынгерлік рухын бейбіт күнде бойтұмар еткендер де болды. Оларды Қазақстанның Тұңғыш Президенті жоғарғы мәртебеге лайық деп санады. Олар кімдер еді және еліміздің егемен жолында қандай үлестер қосқан еді?

Егемен елдің алғашқы қаһарманы

Ол – қазақ елінің біртуар перзенті, Кеңес Одағының батыры, кейін Тәуелсіз Қазақстанның бірінші Қорғаныс министрі болған Сағадат Нұрмағамбетов.

Сағадат Армия генералы болуды емес, география және тарих пәнінің мұғалімі болуды армандаған. Бұл пәндерге деген ықыласы ерекше болыпты. Жұмулы көзбен ол әлем картасынан кез келген жерді көрсетіп бере алатын. Сол кезде картаны көрсеткіш таяқшамен емес, Еуропаны жаудан азат ете отырып, барлық қала мен даланы өзі жүріп өтетінін, кейіннен жас мемлекет үкіметінің мүшесі ретінде бүкіл әлемді шарлайтынын білді дейсің бе?..

Қырық бірінші жылы соғыс оның мұғалім болсам деген арманына тосқауыл қойды. Соғыс, әскер, әскери іс... Оның бүкіл өмірінің мәніне айналған іс. Майданға жазылу үшін келген мұрты шықпаған бозбалаларға әскери бөлімшедегілер: «Алдымен мұрындарыңды сүртіп алыңдар!» деп, күлкі ететін. Бірақ зерек Сағадатты бірден байқап, саяси ағарту қызметкерлері курсына жіберді. Келесі жылы әскери училищеге бөлді. Оқу тез қарқынмен жүрді:

соғыс өз дегенін істетті. Келесі жылы Ақмола облысының Қосым ауылынан шыққан кешегі бала өзінің пулеметшілер взводымен Солтүстік Кавказдағы Курка өзеніндегі неміс қорғанысын талқан етті. Қайтпас жүректілік пен қырағылық,

ағасының өлімі үшін кек алу сезімі мен әрбір солдаттың өмірін сақтап қалуға деген қамқорлық, үлкен жауапкершілік пен балалық қызбалық оның бойында араласып, өзгелерді тыңдатуға мәжбүрледі. Донецкіге өткен бойда-ақ ол пулеметшілер ротасын басқарды. Днепрді алды, онан соң Украина, Бессарабия, Беларусь, Польшаны азат етті...

Берлинге ол комбат болып кірді. «Батяня-комбат» деген ән сөздері есіңізде ме? Ол болса жасы жиырмадан жаңа асқан батяня?! Ал батальонда: 3 атыс ротасы, пулеметшілер ротасы, артиллериялық батарея, шаруашылық взводы... Барлығы – 250-300 адам. Адамдар, қару-жарақтар мен танкілердің үлкен тобын жас комбаттың бір ғана сөзі қозғалысқа келтіретінін елестете аласыз ба? Сіз оның орнына сіздің қамқорлығыңызды қажет ететін бозкүйек өз балаңызды қойып көріңізші. Бірақ біздің де ұлдарымыз өзге қиын шырғарды алуда. Тек заман басқа және армия да бұрынғыдай емес. Армия бұрынғысындай қалды. Талап та бұрынғыдай, тек күшеймесе азайған жоқ. Армиядағы басты қағида – дара басшылық. Бейбіт уақытта да Сағадат

Қожахметұлы алдыңғы қатарда болды. Қазақстандағы әскери құрылым оның қатысуынсыз болмады. Тарих пәнінің мұғалімі болу бұйырмаса да, ол өзінің ерекше тағдырымен республиканың әскери басшыларының тарихын құрып берді. Өмірінің ең үлкен кезеңін –1942 жыл мен 1996 жыл аралығын ол әскери мансабына арнады.

Ол жас тәуелсіз мемлекеттің Қорғаныс министрлігін құрған тұңғыш жан болды. Оны Тұңғыш Президент өзі таңдады. Оған «Тәуелсіздік алған кезде елдің әскерін басқаратын бір генерал іздеп, жалғыз Нұрмағамбетовты таптым» деген сөзі дәлел.

Сол кезде қазақтар арасынан бірде-бір полк командирі болмады, әскери училищеде небәрі екі әскери мамандыққа оқытты, орасан зор материалдық-техникалық ресурстарды ысырап ету, жақсы кадрлардан айрылу қаупі болды. Бәрін бір уыстың астында ұстау, бәрін орнықты қолдану, әскери машинаны қозғалысқа келтіру үшін ерлік, ерік-жігер, дәл осындай әскери басшының тәжірибесі қажет болды.

Тәжірибесі мол Сағадат ел әскерін аяқтан тұрғызу үшін барын салды. Мемлекет қауіпсіздігін сақтауда, қорғанысымызды нығайтуда жасаған реформалары қаншама. Енді егемен алған елде жас офицерлерді әскери машыққа баулу жолында көп тер төкті. Бір сөзбен айтқанда, тәуелсіз еліміз әскерінің іргетасын қалағандардың бірі. Елбасы – Қарулы Күштеріміздің Жоғарғы Бас қолбасшымен бірге тәуелсіз елдің әскерін құруда көп еңбек сіңірді.

Қазақ елінің Қарулы Күштерін қалыптастыру жолындағы сол еңбегі үшін Президент Жарлығымен (1994 жылдың 23 мамырында) тұңғыш Қорғаныс министрі

Нұрмағамбетовке алғашқы «Алтын жұлдыз» сыйлығы мен Халық қаһарманы атағын берді.

Көк тарланы

Араға он екі жыл сала бұл атақты Армия генералы Мұхтар Алтынбаев иеленді. Мұхтар Қапашұлы Тәуелсіздік алған тұста еліміздің Қарулы Күштерінің қалыптасуына белсене қатысты. Ол Тәуелсіз Қазақстанның тұңғыш Қорғаныс министрі ретінде Кеңес Одағының Батыры, Сағадат Нұрмағамбетовтың жақсы дәстүрін жалғастырып, жас мемлекетіміздің Қарулы Күштерін реформалап, жаңа талаптарға сай ұйымдастыру шараларын жүзеге асырды.

1992 жылдың 7 мамырынан, яғни Қазақстан Қарулы Күштері құрылған тарихи сәттен бастап Мұхтар Қапашұлы Алтынбаев Қорғаныс министрінің орынбасары – Әуе қорғанысы күштерінің қолбасшысы болып тағайындалды.

1994-1996 жылдары Қазақстанның Әскери-әуе күштерінің Бас қолбасшысы бола жүріп Мұхтар Алтынбаев өз бойына біткен қайсарлығы мен табандылығының арқасында талай бір өткір мәселені шешуде батыл қимылдауына тура келген сәттер де аз кездескен жоқ еді. Бойына біткен өжеттілігінің де пайдасы тиді. Кешегі Кеңес Одағының әскери дүние-мүлкі мен қару-жарағын бөлуге келгенде Қазақстанның әуе күштерін қалыптастыруға қажетті алғашқы әскери

ұшақтардың біразын Мұхтар аға Ресей жеріндегі әскери бөлімдерден дауласа жүріп, алғашқыларын өзі әуеге көтеріп алып келуіне де тура келді. Ресейдің сол кездегі Қорғаныс министрі Павел Грачев пен Әскери-әуе күштерінің Бас қолбасшысы, Армия генералы Петр Дейнекинді Липецкіде тұрған авиация полкынан 26 әскери ұшақ алуға көндіргені бар. «Өздерің ұшырып алып кете алсаңдар, әкетіңдер» деген ресейліктердің талабына да көнуге тура келді. Әскери ұшақтармен өзге бір мемлекеттің әуе кеңістігін бұзып өтудің өз қиындықтарымен бірге, елеулі бір қаупі де бар болатын. Мұхтар аға оны да білді. Сондай күндердің бірінде Волгоградтың маңындағы Ахтюбинск деген жерде арнайы ұшып-қону алаңы бар әскери ұшқыштар дайындайтын оқу орнын басқаратын Юрий Петрович Клишин деген ұшқыш досы есіне түсіп, «Юра, саған қонаққа келейін деп едім, қабылдайсың ба?» деп хабарласып еді, ол қуанып кетті. Мұхтар аға Ресейдің орталық бөлігіндегі Липецкідегі әскери алаңнан «СУ-27» жойғыш ұшағымен ұшып шығып, жауынгер досы Юрий Клишиннің көмегімен жауынгерлік ұшақты әуелі Қазақстанның іргесіне бір жақындатып алды да, келесі күні тағы да аспанға көтеріліп, елге жетті. Ресей жағы бұл жайды үлкен бір дауға айналдырып жібере жаздады. Қазақстанның Әскери әуе күштерін жасақтауды осылайша өз қолына алған Мұхтар Алтынбаев енді өз еліміздің әскери ұшқыштарын

дайындауға да үлкен мән бере бастады. Краснодардағы ұшқыштар дайындайтын оқу орнына бірден он алты қазақ жігітін жіберіп алды.

Қазір тәуелсіз Қазақстанның көгілдір аспанында небір әскери ұшақтармен самғап жүргендердің дені осы Мұхтар ағаның қырандары екендігін де айтқан ләзім.

1996-1999 жылдары Қорғаныс министрі болып тағайындалған Мұхтар Алтынбаев Қазақстанның Қарулы Күштерінің әскери жаттығулары мен қару-жарақтың жаңа түрлерімен жабдықталуына және мамандар дайындайтын әскери оқу орындарының өз елімізде көптеп ашылуына да үлкен мән берді. Қазақстанның Әскери доктринасының қалыптасуына да белсене атсалысты. Министр демекші, Мұхтар Қапашұлы бұл міндетті екі мәрте атқарды. 1996 жылдың желтоқсан айында Әуе қорғанысы күштерінің Бас қолбасшылығына тағайындалып, 2001 жылы қайтадан министр, ал одан кейін, яғни 2007-2010 жылдары Қорғаныс министрінің бірінші орынбасары – Штабтар бастығы комитетінің төрағасы сияқты өмірлік абыройлы жолдан өтті. Сол өзінің өмірлік жолында Қазақстан Қарулы Күштерінің де шыңдалу мен жетілдіру кезеңдерінің жауапты да қиын әрі күрделі асулары «менмұндалап» тұр.

Айта кетейік, Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың 2006 жылдың 6 мамырындағы Жарлығымен Мұхтар Алтынбаевқа Қорғаныс министрі болып тұрған кезінде еліміздің Қарулы Күштерінің қалыптасуы мен дамуына, еліміздің қорғаныс қабілетін нығайту жолындағы жетістіктеріне қоса, жауынгерлік айбыны мен жеке ерлігі үшін Халық қаһарманы атағын берді.

Отанымыздың нағыз патриоты

КСРО тұсында 10 жылға созылған Ауған соғысы ардагерлері арасынан «Халық қаһарманы» атағын алған адам біреу ғана. Ол – генерал-лейтенант Бақытжан Ертаев.

Бақытжан Ертаев – батыр Бауыржан Момышұлының кіндік қаны тамған Жамбыл облысы, Жуалы ауданының перзенті.

1979 жылы Ауған соғысы басталды. Ауғанстан мұсылман мемлекеті болғандықтан, бастапқыда соғысқа қатысқан 40-шы армия құрамы көбінесе мұсылман ұлты өкілдерінен жасақталды. Солардың бірі болып Б.Ертаев та әскери

бұйрық бойынша соғысқа аттанды. Аттанды қатардағы жауынгер болып емес, командир болып аттанды. Бұл кезде небәрі 27 жастағы жігіт еді. Отызға да толмаған командирге анау-мынау емес, соғыс жағдайындағы басшылық тапсырылды. Жері негізінен таулы аймақтан тұратын ауған елінде соғыс тапсырмасын орындау оңай емес, сондықтан сан түрлі қақтығыстарда төтеп бере алады деген сенім қазақ баласына жүктелді. Ертаевтың жастығына әрі әскери шенінің аса жоғары еместігіне қарамастан, әскер басшылары оны біліктілігі мен тәжірибелілігі, таулы аймақтағы соғыс тактикасын үздік орындай алатындығы үшін батальон командирі етіп тағайындады.

Ол басқарған батальон Ауғанстанда тау шатқалдарын қиялай кесетін Кунар өзенінің жанына орналасты. Кунар – Пәкістанның солтүстік-шығысынан басталып, Ауғанстанның шығысына келіп құятын өзен. Кунар өзенінің бойында Пәкістан жағында Читрал, ал Ауғанстан жағында Асабад аталатын екі провинция орналасқан. Ал Пәкістанға жақын орналасқан әскери бөлімдер өмірі қауіп-қатерге толы болды. Өйткені, бүлікшілер мен дұшмандарды дайындайтын орталықтар мен лагерьлердің басым көпшілігі Пәкістан шекарасына жақын орналасқан еді. Осындай аса қауіпті және қатерге толы алқапта алғашқы жылдарда Бақытжан Ертаев және оның батальоны ғана тұрды. Бірақ батальон басқарған Алаш баласына батыр атағы берілмеді.

Ол соғыста жауынгерлер шығынының мейлінше аз болуын ойлады. Сондықтан, ең алдымен жергілікті тұрғындармен достық қарым-қатынаста болу өте қажет жол деп тапты. Осындай қағиданы санасына серік еткен комбат өз жауынгерлеріне бірінші талап ретінде ауған халқының діні мен ділін, дәстүрі мен салтын сыйлауды үйретті. Мұндай іс-әрекет нәтижесін бермей қойған жоқ.

Әскери жорықтардың бірінде батальон жауынгерлері жақын орналасқан қышлақ ішінде жүріп, бір жолы абайсызда танкімен мешіттің бір шетін қиратып кетеді. Мұндай ебедейсіздікке шыдамаған қышлақ халқы өре түрегеліп, наразылықтарын білдіреді. Жағдай ушығып кетпей тұрғанда комбат Ертаев тұрғындармен бейбіт бітімгершілікке келіп, мұсылманшылық танытып, мешітті қалпына келтіріп береді. Жас болса да тура шешім қабылдаған командирге жергілікті жұрт дән риза бо-

лып, ыстық ықыласын білдірген. Сөйтіп, жергілікті тұрғындарға деген құрмет екі жақ арасындағы бейбіт қарым-қатынастың нығая түсуіне септігін тигізді. Ертаевтың ауған халқының діні мен салтын сыйлауына байланысты қышлақ халқы мен ауыл ақсақалдары да Ертаев басқарған жауынгерлерге оң қабақ таныта бастады. Ол КСРО-ның іргесі сөгіліп, республикамыз тәуелсіздік алған тұста елге оралып, 1992 жылдан 2012 жылға дейін әуелі Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қорғаныс комитетінде, кейіннен Қорғаныс министрлігінде түрлі әскери лауазымдарда қызмет атқарды. 1996 жылы Ресей Федерациясының Қарулы Күштері Бас штабының академиясында оқыды. 2012 жылдан бастап Парламент Мәжілісінің V және VI шақырылымының депутаты, Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің мүшесі болды.

Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың Жарлығымен 2008 жылдың 15 желтоқсанында Бақытжан Ертаев «Халық қаһарманы» атағына ие болды. Жоғары награданы өз қолымен тапсыру сәтінде Елбасының: «Бақытжан Ертаев – Қазақстан өз тәуелсіздігін алған алғашқы күндерден менің шақыруыммен елімізге келіп, Қазақстан Қарулы Күштерінің іргесін қаласқан офицерлердің бірі. Біз бүгін оның ерен еңбегі мен әскери ерліктерін жоғары бағалап, Отанымыздың ең жоғары наградасын тапсырғалы отырмыз. Бұл – еліміздің Қарулы Күштеріне деген үлкен құрметіміз бен сенімімізді білдіреді» деуі Бақытжан Ертаевтың батыр ғана емес, әскери саланың хас шебері

және Отанымыздың нағыз патриоты екендігін толық аңғартады.

Бір отбасын қызыл жалыннан құтқарған

Кейінгі жас буын да ерлік дәстүрін сабақтастыра алды. Бір отбасын оттан аман алып қалған Азаматты солардың қатарына жатқызуға болады. Оқиға қалай болған еді?

2007 жылдың қазанның 11-іне қараған түні. Қырық мыңға жуық халқы бар Үштөбе дейтін қаланың бір бұрышында біреулер той тойлап, қуаныштарын ағайын-тумамен бөлісіп жатқанда, келесі шетінде тілсіз жаудың жалаңдаған қызыл тілі темір жол вокзалының маңындағы макарон цехын жалмап бара жатқан еді. Бұл оқиға түнгі сағат бір шамасында орын алады.

Осы мезеттерде қала маңында орналасқан 55078 әскери бөлімінің лейтенанты Азамат Жұмаділов анасын тойдан алып келе жатқан болатын. Түтіні будақтай бастаған макарон цехын алыстан байқаған офицер көлігін кілт тоқтатып, өртке қарай ұмтылады. Осындай сәттерде адамда алапат күштің қайдан пайда болатынын жай адамдар түгілі, ғалымдар түбіне жетіп зерттеп көрмеген. Бар күшпен жұлқып ырғағанда қақпаның іштен құлып салынған шығыршығы дәнекерленген жерінен сынып түседі. Азамат темір қақпадан кейін цехтың есігін бұзып кіргенде, күтпеген тарсылдан цехтың бір бұрышындағы бөлмеде, жалындап жанып жатқан оттың ортасында үш бірдей ботасымен алаңсыз ұйықтап жатқан Маржан атып тұрады. Офицер Азамат Жұмаділов ең бірінші үш жастағы Алмасты көрпесіне орай салып, екінші қолымен газ баллонын қапсыра құшақтап сыртқа ұмтылады. Бала мен баллонды анасына бере салып, үйдің ішіне қайта кіріп, не болғанын ұғып үлгерме алмай жатқан үйдегі екі ересек баланы, содан кейін анасын сыртқа алып шығады.

Лейтенант Азамат Жұмаділов киініп те үлгермеген Маржанды бала-шағасымен машиненің ішіне отырғызып, анасы екеуі қалалық өрт сөндіру қызметіне, милицияға хабарласу үшін көршілерді оята бастайды.

Хабарланғаннан кейін өрт болып жатқан жерге қалалық өрт сөндірушілер де, Жұмаділовтің хабарлауымен 55078 әскери бөлімнің де өрт сөндіргіш машиналары келіп жетеді. Қалалық өрт сөндірушілердің 2,5 тонна су сыятын, бір шлангасы бар машина суы қайта-қайта

таусылып, суға шапқылап жүргенде, әскери бөлімшенің 8,5 тонна суы бар, 4 шлангалы әлеуеттілеу мәшинесімен қатардағы өрт сөндіруші жауынгерлер ертті әп-сәтте сөндіріп бітеді.

Бұл оқиға кезіндегі сардар әрекетін, қалай болғанда да, қайсарлыққа жатқызуға болады. Өйткені, макарон цехынан үш метрдей жерде кішігірім жанар-жағармай орны бар екен. Адамдар дер кезінде құтқарылып, өрт ауыздықталмаса, атылған жанар-жағармай көрші үйлерді де қамтып, іс әлдеқайда насырға шабуы

қабылдап, марапаттайды. Кейін Президент Жарлығымен осы ерлігі үшін Халық қаһарманы атағы берілді.

Бүгінде әскери ортада сыйлы Азамат сол марапат жөнінде бізбен ой бөліскенде: «Бұдан менің түйсінгенім, игі іс істеген жай ғана қарапайым азаматты да мемлекет жоғары бағалайтыны. Оны мен тек өзіме берілген атақ деп санамаймын, ол мен сияқты ауылдан шыққан қарапайым қазақ жігіттеріне берілген атақ деп санаймын. Бұл атақты алғаннан кейін оны аса үлкен жауапкершілікпен

әбден мүмкін екен.

Ерлік істедім-ау деп те ойламаған Азамат Жұмаділов ертелеге әскери бөлімге, жұмыс орнына оралады. Әскери бөлім басшыларының сұрауы бойынша киімдерінен түтіннің иісі кетіп үлгермеген офицер болған оқиғаны мәлімдейді.

Жақсы хабар жерде жатпайды ғой. Өмірдің өзі де сол, жақсылық адамға жақсылық болып оралады.

Көп ұзамай 55078 әскери бөлімнің командирлері Қорғаныс министріне өз қатарларында Азамат Жұмаділов сынды қайсар әскери қызметшінің бар екендігін мәлімдеген. Нәтижесінде Қорғаныс министрлігі 23 жастағы лейтенант Азамат Жұмаділовке мерзімінен бұрын аға лейтенант атағын беру туралы шешім

алып жүруге ұмтылдым», - дейді.

Р.С. «Халық қаһарманы» атағы – Қазақстан Республикасына сіңірген қайталанбас ерен еңбегі үшін, Отан қорғауда, азаматтардың өмірін қауіпсіздендіру барысында ерлік көрсеткені үшін, Қазақстанның бостандығы мен Тәуелсіздігі жолында аянбай күрескені үшін берілетін жоғарғы дәрежелі атақ. «Халық қаһарманы» атағы 1993 жылы заңмен бекітілді. «Халық қаһарманы» атағын алған адамға аса ерекшелік белгісі «Алтын жұлдыз» бен «Отан ордені» беріледі.

ПРИОРИТЕТЫ РАЗВИТИЯ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ

Начавшийся в декабре в Вооруженных Силах новый учебный год проходит под девизом «Қарулы Күштердің 30 жылдығына – біздің ерен еңбегіміз!». Подготовка в 2022 учебном году направлена на повышение готовности войск к выполнению задач по предназначению, дальнейшему профессиональному росту всех категорий военнослужащих. Планируется провести более 80 тысяч различных мероприятий боевой подготовки: учения, практические стрельбы, парашютные прыжки, учебно-тренировочные полеты, полевые выходы подразделений, выходы кораблей и вождения боевых машин.

Сейчас в армии началась подготовка по специальности. Она проводится на старте учебного периода и является одним из основных этапов в программе боевой подготовки военнослужащих.

Подготовка по специальности включает комплекс занятий, где военнослужащие проходят обучение согласно должностному предназначению. Основная цель заключается в изучении функциональных обязанностей, материальной части штатного вооружения и военной техники, порядка их эксплуатации.

Основные усилия оперативной, боевой и мобилизационной подготовки в наступающем году сосредоточены на повышении уровня слаженной боевой работы органов военного управления, взаимоотношений между штабами, выработке у командиров твердых навыков в руководстве подчиненными частями и подразделениями в условиях, максимально приближенных к боевой действительности.

Важное место в повышении уровня боевой подготовки войск отведено проведению военных учений, в том числе международных. Подразделения Сухопутных войск, Сил воздушной обороны, Военно-морских сил, специального назначения отработают вопросы взаимодействия на учениях в рамках Организации Договора о коллективной безопасности.

Планом предусмотрены комплексная проверка компонентов Сил специальных операций, двухступенные и двусторонние командно-штабные учения, опе-

ративно-стратегическое специальное учение «Айбар», комплексное учение по реагированию на кризисные ситуации «Бекет», а также мобилизационное учение с органами управления и войсками Восточного региона. Завершится подготовка проведением стратегического командно-штабного учения «Айбалта», на котором войска покажут все, чему научились в течение года.

Свой уровень профессиональной подготовки казахстанские военнослужащие продемонстрируют и на Армейских международных играх, где участвуют лучшие военные специалисты из более чем 40

стран мира.

В 2022 году общевойсковые соединения и части Сухопутных войск вступят в борьбу за обладание званием «Снайперский батальон». В программу состязаний входят выполнение упражнений стрельбы из вооружения боевых машин, стрелкового оружия и оценка навыков офицеров минометных батарей по решению комплексных огневых задач.

Будет сохранена практика внезапных проверок соединений и частей. Оценке подлежат возможности войск по перегруппировке и переброске на незнакомые полигоны для отработки практиче-

ских действий с проведением боевой стрельбы, в том числе в ночных условиях.

Среди особенностей боевой подготовки – совершенствование новых способов действий войск с учетом опыта современных вооруженных конфликтов, подготовки снайперов, операторов БПЛА, дальнейшее развитие армейской тактической стрельбы как элемента огневой подготовки военнослужащих и подразделений.

Необходимо отметить, что деятельность войск предусматривает меры по противодействию COVID-19 с учетом ключевых направлений борьбы, новых штаммов вируса и возможных сценариев дальнейшего развития пандемии.

Повышение уровня боеготовности войск

Перед началом нового учебного года на расширенном заседании коллегии Министерства обороны подвели итоги деятельности Вооруженных Сил Казахстана в 2021 году.

На мероприятии было отмечено, что в условиях сложной ситуации, складывающейся в мире и регионе, армия должна быть готова к отражению любых внешних угроз и обеспечению военной безопасности государства. Состояние уровня боевой готовности войск находится на постоянном контроле Верховного Главнокомандующего Вооруженными Силами.

Для обеспечения военной безопасности в Казахстане разработаны необходимые стратегические и программные документы. Это раздел «Укрепление обо-

роноспособности страны» Стратегии национальной безопасности на 2021-2025 годы, комплект документов нового Плана обороны страны, новая Концепция строительства и развития Вооруженных Сил, других войск и воинских формирований до 2030 года. Одним из механизмов реализации Концепции является утвержденный Президентом национальный проект «Безопасная страна».

На коллегии было доложено о реализации поручений Президента, озвученных в Послании народу Казахстана, по перезагрузке Военной доктрины и обучению военнослужащих срочной службы специальностям, востребованным в реальном секторе экономики.

Приоритетным направлением деятельности военного ведомства является обеспечение безопасного хранения бое-

припасов. Законодательно урегулированы отношения, связанные с запретными зонами и районами. Для реализации поручения Главы государства организуется строительство современных баз хранения боеприпасов. Усилены меры пожарной безопасности на военных объектах.

В год 30-летия Независимости Казахстана под девизом боевого состязания «Ұлы дала әскері – Тәуелсіздік тірегі» Вооруженные Силы выполнили все мероприятия подготовки войск, в том числе международные.

В этом году в армии проведено свыше 84,5 тысяч учений и боевых стрельб, более 23,5 тысяч из которых – в ночное время. В том числе, военнослужащие выполнили около 17,5 тысяч парашютных прыжков, экипажи Военно-воздушных сил отработали 762 летные смены, экипажи кораблей Военно-морских сил совершили 150 выходов в море, подразделения Сухопутных войск – более 1 200 полевых выходов.

Среди масштабных учений на территории страны, которые состоялись в уходящем году, – оперативно-стратегические командно-штабные учения «Отпантау-2021», которые стали завершающим этапом внезапной проверки войск, проводимой в Вооруженных Силах с начала сентября. Проверкой было охвачено около 9 тысяч военнослужащих, задействовано более 3 тысяч единиц вооружения и военной техники, в том числе 66 летательных аппаратов и восемь кораблей.

За активной фазой военных маневров со смотровой вышки наблюдал Глава государства – Верховный Главнокомандующий ВС РК Касым-Жомарт Токаев.

Сценарий учений включил в себя

применение на практике новых форм и способов ведения боевых действий различными группировками войск против условного противника, исходя из опыта современных вооруженных конфликтов. На всем протяжении действий группировки войск осуществлялась воздушная и наземная разведка. Ее результаты передавались на пункт управления, откуда давались целеуказания для нанесения высокоточных ударов беспилотными летательными аппаратами и смешанной авиационной группой. Также была организована борьба с БПЛА условного противника, применены современные

методы контрбатарейной борьбы. Большое внимание в ходе учений было уделено обеспечению высокой мобильности войск.

Кроме того, в онлайн-режиме Президенту были представлены действия Вооруженных Сил, межведомственных группировок, а также местных исполнительных органов и территориальных подразделений центральных государственных органов, которые проводились в различных регионах страны. В частности, в акватории Каспийского моря Военно-морскими силами при поддержке авиации и сил специальных операций

проведены действия по защите объектов экономической деятельности страны. Соответствующие военные учения состоялись на полигонах «Сарышаган» и «Спасск» в Карагандинской области, «Коктал» в Алматинской области.

После завершения маневров Верховный Главнокомандующий обратился к военнослужащим и сказал, что данные комплексные учения, прошедшие на фоне серьезного осложнения военно-политической обстановки в регионе, показали готовность силовых структур и местных органов власти к локализации кризисных ситуаций. Глава государства отметил, что

учения проводились на семи учебных полигонах в разных регионах страны и в акватории Каспийского моря, а их размах с востока на запад составил около трех тысяч километров.

– Была отработана переброска личного состава и техники своим ходом, железнодорожным и воздушным транспортом. Это продемонстрировало стратегическую мобильность Вооруженных Сил, возможность быстрого создания группировок войск на основных направлениях, которые представляют угрозу. В оперативном плане мы увидели слаженную работу штабов, применение высокотехнологичного вооружения и методик планирования боевых действий. Возросший уровень подготовки показали и акиматы. Их роль в современных «стресс-тестах» не менее важна, чем военный компонент, – сказал Касым-Жомарт Токаев.

В 2021 году на юге страны прошло совместное тактико-специальное учение подразделений специального назначения вооруженных сил Казахстана и Узбекистана «Калкан-2021». От Казахстана в нем участвовали около 250 военнослужащих, свыше 40 единиц бронированной и автомобильной техники, десять единиц авиационной техники, в том числе беспилотные летательные аппараты.

Военнослужащие двух стран в составе сводного тактического отряда отработали вопросы организации и проведения совместной специальной операции.

Воинские подразделения армий Казахстана и Узбекистана отработали совместные задачи, направленные на слаживание контингентов и повышение уровня

их взаимодействия, и в ходе совместного учения «Hamkorlik-2021».

Во время учения казахстанские подразделения выполнили задачи по проведению поисково-разведывательных действий, отработке вопросов предотвращения внезапного нападения наземного противника, уничтожения его передовых отрядов, отражению наступления и последующей ликвидации незаконных вооруженных формирований, а также эвакуации с поля боя раненых и вышедшей из строя техники.

Казахстанские военнослужащие приняли участие в совместном учении с подразделениями Коллективных сил быстрого развертывания Центрально-Азиатского региона ОДКБ «Рубеж-2021», которое прошло в Кыргызстане на полигоне «Эдельвейс». В нем были задействованы десантно-штурмовые подразделения нашей страны на штатной боевой технике,

многофункциональные истребители Су-30 СМ.

В совместных тренировках участвовали также оперативные группы и воинские контингенты Кыргызстана, России, Таджикистана. Цели маневров – совершенствование практических навыков должностных лиц органов управления коллективных сил ОДКБ, а также повышение слаженности подразделений КСБР ЦАР при выполнении задач в ходе совместной операции.

Миротворческие подразделения Казахстана, Армении, Беларуси, Кыргызстана, России и Таджикистана участвовали в совместном учении «Нерушимое братство-2021». Основная цель военных маневров – повышение слаженности воинских частей и подразделений, входящих в состав коллективных миротворческих сил ОДКБ при проведении операции по поддержанию мира.

В учении были задействованы более 1,7 тыс. военнослужащих вооруженных сил и правоохранительных органов стран-участниц ОДКБ, а также свыше 300 единиц боевой техники, вертолеты Ми-8 и Ми-24.

Воинские контингенты государств-членов Шанхайской организации сотрудничества - Индии, Казахстана, Китая, Кыргызстана, Пакистана, России, Таджикистана, Узбекистана – стали участниками совместного антитеррористического командно-штабного учения «Мирная миссия-2021».

Учение проходило в Оренбургской области Российской Федерации. От Вооруженных Сил Казахстана был привлечен личный состав регионального командования «Запад», самолеты Су-25 Военно-воздушных сил. В рамках учения воинские контингенты стран ШОС отработали вопросы подготовки и проведения совместной антитеррористической операции.

В армии Казахстана постоянно совершенствуются методы и способы ведения боя. Так, в рамках комплексной проверки сил специальных операций «Алтын Жебе», прошедшей весной уходящего года, экипажами армейской авиации на современных ударно-боевых вертолетах Ми-35М отработывался тактический способ полетов днем и ночью – «свободная охота». Его целью является поиск и уничтожение условного противника.

В ходе применения этого тактического способа определяется район выполнения боевой задачи, до экипажей доводится воздушная и наземная обстановка. Возможно указание конкретной цели, которую необходимо отыскать и уничтожить, зная лишь ее примерное расположение. При этом выбор маршрута, высоты и скорости полета, порядок захода на цель и применяемые боевые маневры определяются летчиками самостоятельно, в зависимости от сложившейся обстановки. При выполнении подобных задач летные экипажи повышают свой профессионализм и выучку, до автоматизма доводя свои действия, чтобы в условиях реальных боевых действий качественно выполнить задачи и вернуться на базу.

Во время проведения учения с боевой стрельбой «Боевое содружество» на полигоне «Сарышаган» летными экипажами многофункциональных самолетов Су-30СМ впервые были применены станции

радиоэлектронных помех (САП). Эта система поступает на вооружение в рамках масштабной программы модернизации и технического переоснащения авиапарка. Она предназначена для защиты самолета от поражения современными и перспективными ракетами класса «поверхность–воздух» и «воздух–воздух». Система особенно эффективна против ракет с активными радиолокационными системами самонаведения. Также она создает активные помехи радиолокационным станциям (РЛС) самолетов, наземным и корабельным комплексам ПВО.

Одним из важных событий для многих вооруженных стран мира стали Армейские международные игры. В уходящем году состязания одновременно проходили на 23 полигонах и акваториях трех морей. В программу игр вошли 34 конкурса по полевой, воздушной и морской выучке. Участвовали военнослужащие более 40 стран. Казахские военнослужащие принимали участие в одиннадцати конкурсах, два из которых проведены в нашей стране.

В конкурсе расчетов беспилотных летательных аппаратов «Соколиная охота» безоговорочно победила команда Казахстана. На втором месте – Беларусь, на третьем – Россия.

В состязаниях минометных подразделений «Мастера артиллерийского огня» воины Казахстана в упорной борьбе опередили основных конкурентов - российских военнослужащих, и заняли первое место. На третьем месте – Азербайджан.

Кроме того, военнослужащие Вооруженных Сил Казахстана стали призерами ряда состязаний. Второе место они заня-

ли в конкурсе «Десантный взвод», уступив лишь российским десанникам. «Бронзу» Казахстан взял в конкурсах «Тактический стрелок», «Конный марафон», «Воин мира», «Страж порядка», «Эльбрусское кольцо», «Кубок моря» и «Армия культуры».

Пользующийся особой популярностью конкурс «Танковый биатлон» определил лучшие танковые экипажи. Танкисты проходили сложную трассу с огневыми рубежами и препятствиями. Они демонстрировали скорость и маневренность, точность в поражении целей, слаженность и мастерство экипажей. С первого этапа казахстанские военнослужащие были в лидерах среди участников из девятнадцати стран. По итогам финальной эстафеты казахстанские танкисты заняли третье место. Опередили наших танкистов только хозяева конкурса – россияне и команда Китая.

Армейские международные игры – давно уже не просто состязания лучших военных специалистов. Это новая форма боевой подготовки военнослужащих. В соревновательном формате воины совершенствуют свое профессиональное мастерство, учатся действовать на незнакомых полигонах, в остром соперничестве с военными других стран. Кроме того, АрМИ играют большую роль в укреплении дружеских отношений между государствами-участниками.

Техническое оснащение

Армия является объектом пристального внимания со стороны государства и всего общества. Утвержденная Верховным Главнокомандующим Концепция

развития Вооруженных Сил, других войск и воинских формирований предусматривает дальнейшее оснащение войск широким спектром современного вооружения и техники. Среди них комплексы противовоздушной обороны, беспилотники, средства разведки и радиоэлектронной борьбы. Будет продолжен курс на обновление парка фронтовой, армейской и военно-транспортной авиации. На вооружение планируется принять высокоточные ракетные комплексы не только зарубежного, но и отечественного производства. В целом технический аспект станет основой нового облика казахстанской армии.

Так, например, Войска противовоздушной обороны в этом году в соответствии с программой перевооружения, утвержденной Правительством Республики Казахстан пополнились новым зенитным ракетным комплексом «Бук-М2Э», модернизированными комплексами С-300ПС и радиолокационными станциями «Нур» GM-403.

Стоит отметить, что модернизация ЗРК С-300ПС и производство РЛС «Нур» осуществляется на территории Республики Казахстан отечественным предприятием, что является одним из пунктов нацпроекта «Безопасная страна».

В настоящее время после успешно проведенных практических стрельб по

целям, имитирующим крылатые ракеты и малоразмерные воздушные объекты, а также проведенных в полном объеме испытаний вновь поступившие на вооружение зенитные ракетные комплексы переданы в воинские части Войск ПВО для заступления на боевое дежурство по охране воздушного пространства независимого Казахстана.

Кроме поставок модернизированных ЗРК в ближайшее время согласно заключенного межправительственного договора с Российской Федерацией планируется приобретение зенитного ракетного комплекса малой дальности ТОР-М2К, который также после проведенных испытаний на специальном полигоне пополнит ряды Сил воздушной обороны и встанет с профессионально подготовленными боевыми расчетами на защиту важных административных и стратегических объектов страны.

В ближайшей перспективе в Силы воздушной обороны начнет поступать новая авиационная техника, которая после процесса приема и испытаний будет принята на вооружение. Начиная с 2022 года, в СВО планируются поступить в эксплуатацию новые беспилотные летательные аппараты турецкого производства «АНКА», многофункциональные истребители Су-30СМ, военно-транспортные самолеты С-295 и А400М, а также комплексные

тренажеры различных типов летательных аппаратов для наземной подготовки летного состава.

Вся приобретаемая для Сил воздушной обороны военная техника и вооружение демонстрирует начало работы национального проекта «Безопасная страна» и значимость проекта, отмечают в главкомате СВО.

В армии ведется комплексная работа по противодействию коррупции. Системный подход включает мероприятия по профилактике, формированию нетерпимости военнослужащих к любым коррупционным проявлениям.

В Вооруженных Силах принимаются необходимые меры для противодействия распространению COVID-19. 100% личного состава вакцинировано от коронавируса, начата ревакцинация. Ресурсы военной медицины направляются на помощь гражданскому здравоохранению.

Важной остается задача по подготовке профессиональных кадров для Вооруженных Сил. В этой связи, совершенствуется система военного образования. Одним из приоритетных направлений является подготовка специалистов IT-сектора.

Соцпакет военнослужащих и патриотическое воспитание

На постоянной основе совершенствуется комплексная социальная защита

военнослужащих. Поэтапно повышается денежное довольствие. С этого года должностные оклады увеличены на 35%, на 40% повышена средняя стоимость суточного продовольственного пайка, повышены пенсионные выплаты военным пенсионерам. На фоне других стран СНГ социальный пакет казахстанских военных является одним из самых конкурентоспособных.

На законодательном уровне решен жилищный вопрос для всех категорий военнослужащих. При этом механизм обеспечения людей в погонах жильем совершенствуется.

Новая редакция законопроекта по вопросам жилищных отношений, разработанная в Министерстве обороны, находится на рассмотрении в Парламенте. В обновленном документе специалистами предложены меры по улучшению действующего механизма с учетом практического опыта.

Эффективность системы обеспечения жильем военнослужащих, действующей с 2018 года, подтверждается на примере более двенадцати тысяч военнослужащих и их семей, которые за три года стали счастливыми новоселами.

Механизм прост: на личный специальный счет военнослужащего перечисляются денежные средства, которые зависят от количества членов семьи и региона несения службы. Денежные средства можно использовать как на приобретение, так и для аренды жилья.

– Основной пункт, требующий поправки, – это приватизация жилья по остаточной стоимости. Внесение изменений в закон позволит военнослужащим с выслугой более 10 лет оформить в собственность жилье, подлежащее приватизации

по остаточной стоимости.

До настоящего времени военнослужащих подразделяли на две категории: тех, у кого на 1 января 2013 выслуга на воинской службе составляла 10 лет и более, а также тех, кто такой выслуги не имел. При этом приватизировать жилье по остаточной стоимости могли только военнослужащие первой категории. В новой редакции закона привязка к 1 января 2013 года исключена.

Ряд поправок касается военнослужащих, воспитывающих детей с ограниченными возможностями. Предлагается предоставить им право безвозмездно приватизировать жилье при выслуге 10 лет и более.

В числе поправок – законодательное закрепление понятия «Модульный мобильный жилой дом». Переносные жилые единицы планируют устанавливать в закрытых и обособленных военных городках в гарнизонах, где существует нехватка жилья, отсутствует возможность его аренды.

Еще один немаловажный пункт, требовавший изменений – переход права приватизации. Поправки, которые Министерство обороны предлагает внести в законодательство, предусматривают, что в случае смерти военнослужащего, в том числе и после увольнения из Вооруженных Сил, нереализованное право приватизации жилья будет переходить к членам его семьи.

Нововведения в жилищном законодательстве направлены на решение социальных вопросов военнослужащих и членов их семей и призваны повысить привлекательность воинской службы в казахстанской армии.

Особое внимание Вооруженными

Силами уделяется комплексной военно-патриотической работе с молодежью. В рамках первого форума юных патриотов «Егемен елдің ертеңі – жас сарбаз» торжественно завершился VII Республиканский военно-патриотический сбор молодежи «Айбын-2021». В этом году, как и в прошлом, крупнейшее мероприятие, объединяющее молодежь по всей стране, прошло в онлайн-формате.

Сегодня во всех регионах страны созданы необходимые условия для молодых людей, стремящихся к обучению военной профессии и реализации поставленных целей. Большую работу по военно-патриотическому воспитанию молодежи проводят акимы областей и городов, руководители управлений образования, по делам молодежи.

В рамках сбора прошли соревнования по военно-прикладным видам спорта, интеллектуальная игра «Айбын дарыны», творческий конкурс «Айбын жұлдызы», конкурс «Смарт сарбаз», где были представлены роботы, созданные руками юных конструкторов, и модели роботизированных систем.

В этом году в программе появились и новые состязания: конкурс юных корреспондентов «Жас сарбаз – жас тілшісі» и онлайн-турнир по национальной игре тоғыз-құмалақ. Впервые на постоянной основе был запущен коворкинг-центр «Жас сарбаз Хаб». На этом ресурсе организована работа фронт-офиса сбора, брифинг-зала и студия «Жас сарбаз медиа».

Министерство обороны в тесном взаимодействии с местными исполнительными органами, культурными центрами, ветеранскими организациями планирует и проводит различную военно-патриотическую работу. При этом не ограничивается военно-патриотической работой только с военнослужащими, также работает с допризывной молодежью. Тому свидетельство – открытие в 2015 году Национального военно-патриотического центра. В его стенах проводятся различные мероприятия.

Стоит отметить, что по инициативе Елбасы в 2018 году открылось детско-юношеское военно-патриотическое движение «Жас сарбаз». В данный момент количество военно-патриотических клубов благодаря работе «Жас сарбаз» достигло более 7 000, количество вовлеченной молодежи превысило 215 тысяч.

ПЛАНЫ ВЫПОЛНЕНЫ

В год 30-летия Независимости Казахстана под девизом боевого состязания «Ұлы дала әскері - Тәуелсіздік тірегі» Вооруженные Силы выполнили все мероприятия подготовки войск, в том числе международные.

СВЫШЕ

84,5 ТЫСЯЧ

УЧЕНИЙ И
БОЕВЫХ СТРЕЛЬБ

В ТОМ ЧИСЛЕ:

23,5 ТЫСЯЧ
В НОЧНОЕ ВРЕМЯ

100%

ЛИЧНОГО СОСТАВА
ВАКЦИНИРОВАНО,
НАЧАТА РЕВАКЦИНАЦИЯ

БОЛЕЕ

1200

ПОЛЕВЫХ ВЫХОДОВ -
ПОДРАЗДЕЛЕНИЯ
СУХОПУТНЫХ ВОЙСК

17,5
ТЫСЯЧ

ПАРАШЮТНЫХ
ПРЫЖКОВ

150

ВЫХОДОВ
В МОРЕ - ЭКИПАЖИ
КОРАБЛЕЙ ВМС

762

ЛЕТНЫЕ СМЕНЫ
ОТРАБОТАЛИ
ЭКИПАЖИ ВВС

АЗАТТЫҚ ТАҢЫНДА ТАҢЫЛҒАН АЙЫМДАР

Тәуелсіздіктің тұғырлы болуына армияда жүрген айымдар да аз үлес қосқан жоқ. Олардың арасынан полковник те, профессор да, әскери ұшқыш та, снайпер де, ауыр техника меңгерген механик те, көп балалы ана да шықты. Ресми мәліметтер бойынша Қорғаныс министрлігіне қарасты барлық құрылымдар мен ведомстволарды қоса алғанда 7 мыңнан астам әскери әйел қызметші бар екен. Олардың 13%-ы офицерлер, яғни полковник, подполковник, майор, капитан, аға лейтенант, лейтенант шеніндегілер.

Тұңғыш полковник әйел

Кез келген іске бел шеше кірісіп, өмірдің бұралаң соқпағында белді бекем буатын өмірде күрескер, өр мінезді әйел адамдар болады. Табиғаты солай. Бір-ақ рет сөйлейді. Нағыз істің адамы. Мен полковник, медицина ғылымдарының докторы, профессор, академик Гүлпарида Байділдаеваны осындай жандардың қатарына қосар едім. Ерекше атап өту керек жайт – ол әйел әскери қызметшілер арасынан шыққан тұңғыш полковник. Жеті генерал шыққан Жамбылдың Жуалы өңірінің тумасы. Батыр Бауыржан Момышұлының аңызға бергісіз бейнесі Гүлпарида Талапбекқызының алдағы болашағына қатты әсер етсе керек, ол да әскери жолды таңдады.

Найман Оқапов, полковник, «Заң» университетінің профессоры:

– Қандай жұмыс болса да, сөз жоқ, «мен әйелмін» деген әңгіме жоқ, ұшаққа болсын, тікұшаққа болсын, машина болсын, кез келген гарнизонға барып, жұмысын атқарады, оның ішінде тексеріп те, көріп те келеді. Барып келгеннен соң, маған анадай жағдай болып жатыр екен, мынадай жағдай, қиыншылықтар болып жатыр екен деп айтып келеді.

Ол 1996 жылы ҚР Ұлттық қауіпсіздік қызметі шекара әскерінің Орталық госпиталіне аға ординатор болып әскери қызметке шақырылады. Ал 1999 жылдан бастап ҚР Қарулы Күштерінің

Бас гинекологы. Осы жылдар ішінде оның жұмысы госпитальде операция жасаумен ғана шектелген жоқ. Гүлпарида Талапбекқызы Қазақстанның өңір-өңірлеріндегі гарнизондарды аралап, әскери өмірдің ортасында жүрді. Өз өмірін әскерге арнаған әйел адамдардың қызметінде кездесетін қиындықтарды дөп басып анықтап, мәселенің шешу жолын көрсетті, жаңашылдықтар енгізді. Атап айтқанда, 2004 жылы ТМД елдерінің ішінде бірінші болып әскери әйел қызметшілердің далалық оқу-жаттығуға барғанда гигиеналық палаткамен жасақталуын жолға қойды. Бұл – біз үшін мақтаныш. Осы тақырыпта ол кандидаттық, ғылыми-зерттеу жұмыстарын жасады. Сондай-ақ, Гүлпарида Байділдаева

әскери әйел және жүктілік мәселесінде кездесетін қиындықтарды көтеріп, 2009 жылдан бері жүктіліктің алғашқы күнінен бастап физикалық, саптық дайындық жүктемелерінен босатылу мәселесін шешкен №37 бұйрықтың қабылдануына мұрындық болды.

Ол ғылыммен айналысып, гинекология саласы бойынша 30-дан астам әдістемелік нұсқаулық әзірледі. Ғылымды тәжірибеде ұштастырды. Қазір ол – ҚР Қорғаныс министрлігінің Бас әскери клиникалық госпиталі бастығының медицина жөніндегі орынбасары, бөлім бастығы. Оның бұл саладағы елеулі еңбегі – шағын гинекология кабинетін 20 орындық бөлімшеге айналдыруы.

Гүлпарида Байділдаева, полковник, ҚР Қорғаныс министрлігінің Бас әскери клиникалық госпиталі бастығының медицина жөніндегі орынбасары:

– Қорықпайтынмын. Қандай қиыншылық болса да оның жаман жағын ұмытып кетіп, қиыншылықтан қалай шығу керек, бірінші соның жолын іздеймін. Мен ешқашан артқа қарамаймын. Анау қалай болады, мынау қалай болады деп ойлай берген адамда ауру пайда болады. Оны ұмытып кету керек те, қиыншылықтан шығар жолды іздеу керек. Егер адам өз күшіне сенсе, кедергі деген жоқ.

Ол гендерлік және отбасылық саясаттың негізгі бағыттарының бірі әлеуметтік сала, білім беру, меди-

цина саласындағы проблемаларға бейжай қарамайды. Гүлпарида Талапбекқызы республикалық әйелдер кеңесінің мәжілісіне қатысып, баяндама да жасап тұрады. Ол – Қазақстан Республикасындағы әйелдердің қоғамдық кеңесінің мүшесі, ҚР Парламенті Сенаты депутатының қоғамдық көмекшісі.

Полковниктің тәуелсіз мемлекетімізге қосқан ерен еңбегі ақталды да. Ол ҚР Денсаулық сақтау саласының үздігі атанды. «Жауынгерлік ерлігі үшін» медалімен марапатталды. 2017 жылы Елбасының қолынан «Ерен еңбегі үшін» медалін алды.

Тіл жанашыры

Тәуелсіздіктің басты құндылығы – тіл. Отыз жылда туған тіліміз төрден орын алса деген тілек бар еді. Алайда қоғамның экономика, бизнес, ғылым сынды өзге салаларындай әскер де толық ана тілімізде сөйлеп кеткен жоқ. Осы жағынан алғанда тіл майданының қақ ортасында жүрген мамандарды мен сауатсыздықпен шам алып күрескен ағартушыларға теңер едім. Бұл тұрғыда олардың еңбегі орасан. Өйткені тіл – ұлттың ұлт болып қалу мәселесі. Менің айтпағым, Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті – Елбасы атындағы Ұлттық қорғаныс университеті Әскери ғылыми-зерттеу орталығының ғалым хатшысы майор Төгісова Алтын Қалиқанқызы жайында.

Жоғары оқу орындарын «Ұлт мектебіндегі орыс тілі мен әдебиеті», «Басқа ұлт мектептеріндегі қазақ тілі

мен әдебиеті» мамандығы бойынша тәмамдаған Алтын Қалиқанқызының барлық кәсіби қызмет жылдары мемлекеттік тілді оқыту мен дамыту, аударма мәселесімен тікелей байланысты. Ол оқытушы қызметіндегі жинақтаған тәжірибесін әскери білім саласында көрсетті. 2008 жылы еліміздің Қарулы Күштерінің қатарына шақырылды. Қазір ол – тарих ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор.

Бір нәрсені айта кету керек. Азаттықтың ақ таңы бізге айтып жеткізе алмастай бақыт, кеңдік, теңдік сыйлады. Сол қуанышпен бірге өз алдына ел болу, өзге елмен тең болу, үлкен белестерді еңсеру сынды жауапкершілік тұрды. Әскери саладағы мемлекеттік тіл мәселесінде бір жүйеге келтірілген оқулықтың жоқтығы, ресми тілде жазылған күрделі құжаттарды қазақ тіліне аудару мәселесіндегі қиындықтар, қазіргі күні қолданыста жүрген кейбір сөздіктерде бірізділік, жүйеліліктің жоқтығы тіл мамандары, ғалым, аудармашылардың мойнына үлкен жүк артты. Осы міндетті арқалаған топтың қатарында Алтын Қалиқанқызы да жүрді.

Майор Алтын Қалиханқызы Қарулы Күштерде мемлекеттік тілді оқытып қана қоймай, оны дамыту, әскери тарихи тұрғыдан қарастыру, ғылыми айналымға енгізу, зерттеу мәселелерімен айналысты. Осы бағытта 70-тен аса ғылыми мақалалары отандық және шетелдік басылымдарда жарық

көрді.

Ғалымның әскери терминдерді ұлттық болмысына, әскери лексиканың жүйелілігіне қарай тәржімалау, терминдерді бірізді қолдану, ғылыми жүйеге келтіру, мемлекеттік тілде іс жүргізу мен құжаттарды қазақ тіліне аударғанда баламалы аудармасын жасау жұмысында да еңбегі зор. Әскери саладағы аударманың жай-күйіне арналған біршама ғылыми мақалалары жарық көрді. Терминдерге қатысты еңбектері де бар. Соның ішінде әскери терминдерге қатысты басылып шыққан «Оқыту процесінде жиі қолданылатын педагогикалық ұғымдар мен терминдер» оқу-әдістемелік құралы, «*Äskerî salada qoldanylatyn sózder men sóz tırkesteri*» (jaña latyn álipbı negızinde, 1-bólim) jınagu» жинағын атап айтуға болады.

Ол қазақстандық әскери ғылымның дамуына қосқан үлесі үшін Ұлттық Қорғаныс университетінің басшылығы тарапынан бірқатар грамоталармен, көп жылғы еңбегі және ғылым жүйесін дамытуға қосқан үлесі мен жетістіктері үшін 2019 жылы Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрінің алғыс хатымен марапатталды.

Иә, құжат, мәтінді бір тілден екінші тілге аударып жүргеннің бәрі бірдей аудармашы емес, ресми тілден ана тілімізге аударылған сөзжасамның бәрі әскери термин емес. Сондықтан тілдің, әскери саланың заңдылықтарын ғылыми тұрғыда қарастырып барып, іске кірісетін Алтын Төгісова сынды тіл ғалымдары әскери салаға көптеп керек ақ.

Ашық теңіздегі айым

Ақтөбелік ару бала күнінен шексіздікті қалайтын. Кеңістікті жаны сүйетін. Теміржолшылар отбасында дүниеге келсе де, оның жүрегі басқа саланы таңдады. Әскери қызметті. «Бала күнімнен әскерилерге қызыға қарайтынмын. Ерекше киімі, бітім-болмысы сонадайдан тартып тұратын. Содан да болар, әскери болуды қаладым», - дейді Жанар Ыбыраева. Осы арманы оны еліміздің Қорғаныс саласымен қауыштырды. Бұл жерде ерекше атап өтетін жайт, ол – Каспий маңы мемлекеттерінің флотында қызмет атқарған алғашқы әйел әскери қызметші.

2011 жылдан бері Қазақстанның Қарулы Күшінде қызмет етіп келе жатқан Жанар талай қиыншылықты бастан өткерді. «Бастапқыда қиындықтар болмады емес, болды. Кейбіреулер күмән да келтірді. Қыз баланың қолы емес, алып кете алмайды дегендер де болды. Бірақ, мен намысқа тырысып, нағыз әскери қызметшіге лайықты әрекет еттім», - дейді ол.

Иә, «қоянды қамыс, ерді намыс өлтіреді» дегендей, ештеңеге дес бермей, өзін дәлелдеген жігерлі Жанардың жеткені көп. «Батыр аруларға» да қатысты, талай халықаралық жарыстардан жүлдемен қайтты. Ол «Орал» зымырандық-артиллериялық кемесінің байланыс жауынгерлік бөлімінің команда старшинасы қызметін атқарды. ҚР ҚК Әскери-теңіз күштерінде әйел әскери қызметші ерлерден қалыспай тәулік бойы жауынгерлік вахтада тұрды, корабль экипажы құрамында тапсырмаларды орындады.

Жауынгерлік ұшақты меңгерген тұңғыш қыз

2021 жылдың 30 шілдесінде ҚР Қарулы Күштерінің тарихында айтулы оқиға болды! Қазақстанда бірінші рет қыз бала – Ардана Ботай әскери жойғыш ұшақты бағындырды. Көпфункционалды 4++ жаңа буындағы, жоғары маневрлі Су-30 СМ жауынгерлік ұшағында экипаж командирі ретінде дербес ұшуды алғаш рет әйел адам орындады.

Нұрлан ОРМАНБЕТОВ (ҚР ҚК Әуе қорғанысы күштерінің Бас қолбасшысы, генерал-лейтенант):

– ҚР Әскери әуе күштерінде тарихи оқиға болды деп те айтуға болады. Еліміз Қарулы Күштерінің тарихында бірінші рет өздігімен экипаж командирі ретінде әскери ұшақ Су 30 СМ-де әйел ұшқыш аға лейтенант Ботай ұшты. Осылайша ол жауынгерлік авиациядағы әйелдердің ерлермен тең дәрежеде күрделі міндеттерді орындай алатынын дәлелдеді. Бұл – мақтанышпен айтарлықтай жағдай!

Еліміздің Азаматтық авиация

академиясының екінші курсына оқып жүргенде ол Финляндияның Хельсинки қаласындағы «Patria» ұшқыштарды даярлайтын мектебінен тәжірибеден өтеді. Сөйтіп еуропалық кластағы коммерциялық ұшқыш куәлігін алады. Ал ҚР Ұлттық гвардиясында қызмет еткен жылдары 22 жасар Ардана ауыр әскери-транспорттық ұшақ Ан-26-ны да әуеге көтерді. 2018 жылы Балқаш қаласындағы 53898 әскери бөліміндегі қызметінде оған оқу-жаттығу әскери ұшағы Aero L-39 Albatros сеніп тапсырылды. Ал бүгінде аға лейтенант қыз Су-30 СМ жаңа буындағы жойғыштарда ұшады. Қазақтың 27 жасар ару қызы Ардана Ботай – «Қазақстанның 100 жаңа есімі» жалпыұлттық жобасының жеңімпазы.

Спорттағы мақтаныш

Шынығу, шыңдалу, үздіксіз жаттығу, намысты қолдан бермеу. Кейіпкерімнің бойындағы мен байқаған қасиеттер. Тіпті хабарласқанымда да кәсіби жүзуден жаттығу залына бара жатты. Ол – спортты жанына серік еткен лейтенант Жанаргүл Ақбаланова. Тәуелсіздікпен қатар түлеп, қатар шыңдалған Жанаргүлдің мерейлі мерекеміз – Тәуелсіздіктің 30 жылдығына өз тартуы бар. Ол – самбо күресінен халықаралық спорт шебері, самбо күресінен 2006 жылы өткен әлем чемпионатының қола жүлдегері, Азия чемпионы (2006), әлем кубогының қола жүлдегері (2006).

Әскери спорттағы жетістіктері де

өз алдына бір төбе. 2017 жылы ҚР Қарулы Күштерінің спартакиадасында Президенттік көпсайыс және шаңғы жарысынан жүлделі орын иеленді. 2018 жылы IV Армиялық халықаралық ойындар аясында халықаралық деңгейде өткен сайыста «Кәсіпқой», «Атлет» кезеңдерінде бірінші орын, «Үздік жауынгерден» екінші орын, «Мерген» байқауынан үшінші орын, «Ковалер/ Сударыня» байқауында Томирис биін билеп, екінші орынды еншілейді. Сөйтіп алған бетінен қайтпайтын, қойған мақсатына жетпей тыңбайтын Жанаргүл осы АрХО-2018 сайысында Қазақстан құрамасының қоржынына бірнеше жүлде салды. 2018 жылы ҚР Қарулы Күштерінің командасы Арменияда өткен «Достастық сарбазы» халықаралық конкурсында бірінші орын алды.

Жанаргүлдің спортқа деген ерекше ықыласы болар, ол мұнымен тоқтап қалған жоқ. 2021 жылдың маусым айында Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің арасында өткен XIII Спартакиадада табельдік қарудан оқу ату

бойынша бірінші орын иеленді, сондай-ақ биылғы жылы өткен әскериленген кросстан да бірінші орынды жеңіп алды.

Әскери салаға спорт арқылы келген лейтенант қыздың одан бөлек екі дипломы, яғни екі мамандығы бар: заңгерлік және педагогикалық. 14 жылдан бері әскери салада жүрген оның қызметі негізінен спортпен байланысты. Әуе қорғанысы күштерінің әскери институтында дене тәрбиесі кафедрасында жұмыс істеген жылдары ол курсанттарды қазақ күресінің қоянқолтық ұрысынан жаттықтырып, қалалық және облыстық жарыстарға жетеледі. Бүгінде шәкірттері де бар. Қазір ол Кеңес Одағының Екі мәрте Батыры Т.Бигельдинов атындағы Әуе қорғанысы күштерінің әскери институты рота командирінің тәрбие және идеологиялық жұмыстары жөніндегі орынбасары лауазымында жұмыс істейді. «Қазір кәсіби тұрғыда суда жүзуге бет бұрдым. Спорттың бір түрімен шектеліп қалуға болмайды», - дейді ол.

Жанаргүл

АҚБАЛАНОВА,

Кеңес Одағының Екі мәрте Батыры Т.Бигельдинов атындағы Әуе қорғанысы күштерінің әскери институты рота командирінің тәрбие және идеологиялық жұмыстары жөніндегі орынбасары:

– Өзім шаңғы тебе аламын. АҚ, АПМ болсын, винтовка болсын қару-жарақ ата аламын, әскериленген кросста жүгіремін. Бұрын судан қорқатын едім, күреспен айналысқан соң суға түспейтін едім, қазір үйреніп жатырмын. Осы жолы өзіме офицерлік үшсайыстан чемпион боламын деген мақсат қойдым.

«Балуанға оң-терісі бірдей» дегендей, өз кәсібінің маманы үшін алынбайтын асу жоқ, қиындық оны тек шыңдай түседі. «Спорт әйел адамға серік емес деп жатады. Мен онымен келіспеймін. Қазір спортпен әйел адамдар көп айналысады. Спорттың арқасында Қарулы Күштер саласына келдім. Адам жасына қарамастан спортты сүйіп, өзін соған тәрбиелеу керек», - дейді ол.

Иә, спорт ешқашан сүрінбеуге, жеңілмеуге, мақсатыңа жету жолында қашанда алдыға бір қадам жасауға, өмірде күрескер болуға үйретеді. Жанаргүл де жеңісті күндерінің көп болғанына қарамастан, «болдым, толдым» демейді. Бір үйдің от-анасы болса да, бәріне уақыт табады. Отбасы, әскери қызметінен бөлек, алдына үлкен мақсаттар қойып, ел намысын әлемдік деңгейде де қорғап жүр. Ол 2019 жылы «Самбо күресін дамытуға үлес қосқаны үшін» медалімен марапатталды.

Меруерт САФАЕВА

ЕГЕМЕН ЕЛДІҢ ЕҢ АЛҒАШҚЫ ЕРКІН ҚАДАМДАРЫНЫҢ БІРІ

Еліміздің Тұңғыш Президенті – Елбасы Н.Назарбаевтың өзі атап өткендей, 1991 жылдың 29 тамызындағы «Семей сынақ ядролық полигонын жабу туралы» №409 Жарлығы егемендігімізге қадам басуымыздың кері қайтпас нүктесі, тәуелсіз Қазақстанның ядролық қарусыз өмірбаянындағы жарқын беттер болып қалады.

Алдымен тарихи шегініс жасап, Кеңес Одағы Қарулы Күштері министрлігінің №2 оқу полигоны болған Семей сынақ ядролық полигонының құрылуына қатысты деректерге көз жүгіртелік. Бұл полигонды және оған берілген бөлімдерді құру Қарулы Күштер Бас штабының арнайы бөлімімен Москва әскери округінің аумағында 1947 жылдың 1 қыркүйегінен бастап жүзеге асырылды. Осы айдың соңында инженерлік әскерден әскери құрылысшылар құрылымдары жіберіліп, полигонның тұрғын үй аумағынан 70 шақырым қашықтықта әуедегі ядролық жарылыстар жасайтын сынақ алаңы бой көтерді. 15 мың құрылысшының күшімен салынған Семей полигонына екі жылдың ішінде 180 млн рубль жұмсалды. Ол «Дегелен» (Д), «Балапан» (Б), «П» («тәжірибелік алаң»), «С» (Сары өзен қыстағы), «Т» (Телкем қыстағы) сынақ алаңдарынан, «М», «Г», «Жаңа Балапан», «Ш», «Н» пунктері секілді полигон персоналының тұрғын үй поселкелерінен және аэродромнан құралды. Қызметтік лауазымдар тез уақытта сегіз беттік сауалнамалық мәліметтер бойынша сырттай бұйрықпен, жеке әңгімелесусіз, тіпті офицердің келісімінсіз бекітілді. Оқу полигонының дүние-мүлкі мен жеке құрамды уақытша орналасты-

ру үшін Москваға жақын Звенигород қаласындағы әскери санаторий босатылды. Қатаң режимдегі мекеме бөлімнің міндеті мен тұрақты орналасқан орны құпия түрде сақталды. Хат жазысу тәртібінде тек 52605 әскери бөлімі көрсетілді. Бұл бөлімнің мақсаты да сол, атом қаруының түрлі үлгілеріне сынақ жасап, оның зақымдаушы факторын зерттеу үшін ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу, жеке құрамды, қару-жарақ пен жауынгерлік техниканы, жергілікті тұрғындар мен өнеркәсіп құрылыстарын қорғаудың әдістері мен құралдарын өңдеу, сондай-ақ, атом қаруы жарылыстарының әдістемелері

мен тәсілдерін жетілдіру болатын. Семей сынақ полигонының аумағында 52605 әскери бөлімінің ғылыми-зерттеу мен сынау құрылымдарынан басқа, 14053, 77191, 31516, 55134 әскери бөлімдері, әскери госпиталь, №275, №27, №113 экспедициялары, МСУ-24 пен МСУ-78 мекемелері жоғарғы қолбасшылықтың бұйрығын орындады.

Полигондағы ядролық жарылыстардың зардаптары туралы тұңғыш рет 1957 жылы Жапонияның астанасында өткен атом және сутегі бомбасына тыйым салу жолындағы халықаралық конференцияда қазақтың ғұлама жазушысы Мұхтар Омарханұлы

Әуезов қозғаған еді. Халық тығыз орналасқан аймақта жалғасып жатқан ядролық жарылыстарға байланысты қатты алаңдаушылығын білдірген Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев 1988 жылы XIX Бүкілодақтық партия конференциясында көтерді. Семей облыстық партиялық-шаруашылық активінде де полигон аумағының радиоактивті ластануы туралы ашық айтты: «Жители республики высказывают свою тревогу по поводу ядерных взрывов на полигоне в Семипалатинской обл, связанной с этим экологической обстановкой в этом регионе. Под покровом секретности всего и все население не информируется о положении дел, начиная с испытаний в атмосфере, над землей с 1949 г. Это создает условия для слухов, домыслов, трудно согласиться с тем выводом, что взрывы – это почти полезное для здоровья дело. Сегодня я владею всеми цифрами, но раньше я этого не знал. Поэтому вчера мы детально посмотрели, там сейчас работает комитет «Невада». Я, в основном, с его принципами согласен. Я являюсь начальником гражданской обороны Казахстана, у меня есть специальная группа дозиметристов, которые могут измерить, что они и сделали. Поэтому мы вчера с руководством полигона договорились: нечего делать из того, о чем знает весь мир, кроме нас. Надо, чтобы там присутствовала общественность, незаинтересованные люди из области. Измерение должно производиться, люди должны быть полностью информированы. Чего скрывать: если есть – значит есть» (г.Семипалатинск, 7 апреля 1989 г. Совершенно секретно, ЦДНИ ВКО, ф.103-П, оп.64, д.114, л.66-68. Подлинник).

Рас, Кеңестер Одағының 1949 жылдан бастап 1962 жылдың 25 желтоқсанына дейінгі аралықтағы 715 ядролық жарылысының басым бөлігі Семей полигонында сыналды. Мәселен, алғашқы атом жарылысынан тек Семей облысының 200 мыңнан астам тұрғыны 100-ден 200-ге дейінгі рентген шамасында радиация алса, аса күшті зарядты сынақтар кезінде радиация мөлшері 300 рентгенге дейін жетті. Кесірінен 1949-1963 жылдар аралығында 2 млн-нан астам адам айықпас дертке ұшырады, иә болмаса, бақилық болды.

1949-1989 жылдар аралығында полигонның 18500 шаршы шақырым

аумағында болған 465 жарылыстың салдарынан қоршаған орта мен адам денсаулығына өлшеусіз зиян келді. Әуеде және жер үстінде 118, жер астында 347 сынақ жүргізілді. Оның салдарынан Шығыс Қазақстан, Павлодар және Қарағанды облыстарының аумағына іргелес тұратын шамамен 1,5 млн адам зардап шекті.

«Сұрақ тасқыны толастамайтын. Кейде аңғал, кейде қараптан-қарап үрейленген, кейде тіпті бәрі де жалған дегендей сұрақтар болатын. Жұрт өзін, жақындары мен туыстарын ойлап, қорқатын. Шиеленіс күшейе түсті, ашық үрей бел ала қойған жоқ, бірақ алаңдау сезімі жайлап алды. Халық шындықты, тек қана шындықты талап етті. Мұның бәрі, Қазақ КСР Министрлер Кеңесінің Төрағасы ретінде де, КСРО Жоғарғы Кеңесінің депутаты ретінде де, маған тікелей қатысты болатын. Бірақ тиісті инстанциялар мен әскери ведомствоның кабинеттеріне жолдаған сауалдарымның бәріне не сауал қаперге алынды деген жай ғана хабар, не егіз қозыдай ұқсас жауаптар келіп жататын: «Құрметті Нұрсұлтан Әбішұлы! Сіздің Курчатов қаласындағы Семей сынақ полигонының қызметіне қатысты пәлен күнгі сауалыңызға байланысты мынаны хабарлаймыз: қолымыздағы деректерге қарағанда ССП маңайында тұратын жай халықтың денсаулығына және экологияға әлдебір теріс ықпал немесе салдар бар екені қуатталмайды...». Тағысын тағылар. 1989 жылы 30 ма-

мыр күні Алматы Іле аумақтық сайлау округінен КСРО Жоғарғы кеңесінің депутаты ретінде Кеңес Одағының ең жоғары заң шығарушы органының мінберінен сөйлеуіме тура келді. Айтылатын әңгіме көп, ал регламент қатаң. Съезде төрағалық еткен Михаил Сергеевич Горбачев көзілдірігінің шынысы жалтылдап, мұқият, сақтана қарайды: жариялылық жақсы, бірақ шамаңды да біл дегендей. Регламент бар дегендей. Орнымнан тұра беріп, бәрін, әсіресе, ең бастысын айтып үлгерем бе деп ойлады... «1949 жылдан бері жұмыс істеп келе жатқан, жарылыстарды әуелі жер бетінде бастаған Семей ядролық полигоны туралы айтқым келеді. Сол кезден бері төңіректегі жұрт саны төрт есе өсті. Бірақ әскерилер бізді сынақтар адам денсаулығына тіпті пайдалымыс деп сендіргісі келеді. Біз мұның бүгінде мемлекеттік қажеттілік екенін білеміз. Бірақ атом жарылыстарының айналадағы ортаға әсерін шындап терең талдау, бұл туралы жұртқа айттып беру керек қой. Сол жерлерде күн кешетіндердің өмірін жақсартуға жұмсау қажет біршама шығынды айтпағанның өзінде...» деген сөздерімнен кейін-ақ халық депутаттары арасында, әсіресе залдың төрттен бірін құрайтын әскери киімді депутаттардың арасында әлдебір қозғалыс басталғанын байқадым. Бірдеңе шамалы өзгергендей еді. Ненің өзгергенін баяндамадан, сөзден кейін түсіндім. Қатынас өзгерген еді. Елдің ең басты стратегиялық объектісіне

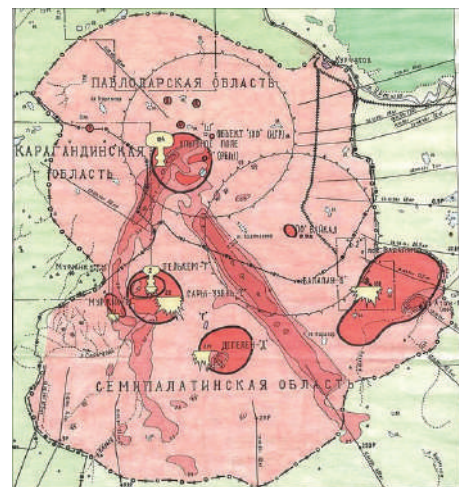
қастандық қой! Ырың-жырың басталып жүре берді. Кулуарда естімеген сөзім жоқ. «Үйден қоқыс» шығарыппын (?), саяси «ұпай» жинаппын, сатылып кетіппін (кімге екенін айта қоймайды), ақыр аяғында ең ауыр айып – державамыздың қорғаныс қабілетін бүлдіріппін. Марк Твеннің «Мені қалай губернатор сайлады?» деген әңгімесі естеріңізде болар, әскерилер жер қойнауындағы ядролық сынақтардың жұртқа зияны жоқтығын дәлелдеумен болды. КСРО-ның ең жоғары генералитетіне сынақтарға тыйым салып, Семей полигонын жабу перспективасы анық бір қорқынышты түсте ғана көрінуі мүмкін еді... Стихиялық наразылық бірте-бірте ұйымдық пошымдарға ие бола бастады. 1989 жылы 28 ақпанда Семей ядролық полигонында жер қойнауындағы сәтсіз аяқталған ядролық жарылыс салдарынан айналадағы ортаға радиоактивті газ шыққаны туралы хабар жеткен соң, Алматыдағы Жазушылар үйі жанында қарсылық митингісі өтті де, ол халықаралық антиядролық «Невада-Семей» қозғалысының құрылуына түрткі болды, оны әлемге танымал ақын әрі қоғам қайраткері Олжас Сүлейменов басқарды. Ғалымдарды, жазушыларды, қызметшілерді, жұмысшыларды, әртүрлі жастағы көптеген басқа адамдарды біріктірген қозғалыс Семей ядролық полигонын жабу және әлемнің басқа сынақ полигондарының қызметін тоқтата тұру жолындағы күреске орасан зор үлес қосты» (Н.Назарбаев,

«Бейбітшілік кіндігі», Астана, «Елорда» баспасы, 2001 жыл).

«Әлемдегі ең ірі ядролық полигондардың бірі ғылыми-зерттеу мақсатындағы конверсияға жұмсалатынын» Н.Назарбаев Ұлыбританияға алғашқы ресми сапары кезінде BBC каналының тілшісіне берген сұхбатында мәлімдеді. Бұл жайында 1991 жылы 21 қазанда «Financial Times» жазды.

1991 жылы 21 желтоқсанда Алматыда «Ядролық қару жөніндегі бірлескен шаралар туралы келісімді», осы жылы 30 желтоқсанда Минскіде «ТМД қатысушы мемлекеттер арасындағы стратегиялық күштер жөніндегі келісімді» қабылдады. ҚР Тұңғыш Президенті Азияда қауіпсіздіктің жаңа үлгісін жасау туралы ұсынысын тұңғыш рет 1992 жылы Нью-Йоркте БҰҰ Бас Ассамблеясының 47-сессиясында жасап, Азиядағы ықпалдастық пен сенім шаралары мәслихатын (АЫСШМ) шақыруды да ұсынды. 1992 жылы 15 мамырда Қазақстан ТМД елдері арасындағы «Бірлесіп қорғану» туралы шартқа және «Ядролық қауіпсіздік» туралы ережеге қол қойды. Ішкі «ядролық» мәселелерді шешіп, Ұлттық ядролық орталық және Қазақстанның атом энергетикасы жөніндегі агенттік құрды. 1992 жылы 22 мамырда Қазақстан Стратегиялық шабуыл қару-жарағы (СШҚ-1) туралы шарттың тең құқықты мүшелерінің бірі ретінде зымырандық-ядролық қаруды таратпау және бірте-бірте бөлшектеп,

шығарып тастау туралы Лиссабон хаттамасына қол қойды. Ядролық қарудан арылу міндеттемесін алып, өз аумағын ядролық қарусыз аймақ деп жариялады. 1993 жылы 24 қыркүйекте АҚШ пен Қазақстан Республикасы арасындағы шеңберлік келісім алдын-ала бекітілді. Бұл келісім бойынша АҚШ ядролық қарусызданудың ағымдағы және шұғыл міндеттерін шешуге технологиялық және қаражаттық көмек көрсетуге міндеттелді. 1994 жылы 28 наурызда Нұрсұлтан Назарбаев Қазақстандағы барлық ядролық оқтұмсықтарды Ресейге 14 ай ішінде көшіру және СС-18 зымыранына арналған барлық шахталық ұшыру қондырғыларын таяудағы үш жыл ішінде бөлшектеу жөніндегі келісімге қол қою үшін Борис Ельцинмен кездесті. Қазақстан үшін өте маңызды қауіпсіздік кепілдіктері туралы меморандумға АҚШ Президенті У.Клинтон, Ресей Президенті Б.Ельцин және Ұлыбритания Премьер-

Министрі Д.Мейджор 1994 жылы 5 желтоқсанда Еуропадағы қауіпсіздік пен ынтымақтастық ұйымының (ЕҚЫҰ) Венгрия астанасындағы саммит кезінде қолдарын қойды. 1995 жылы 17 сәуірде БҰҰ Бас Ассамблеясының Нью-Йорктегі ғимаратында Ядролық қаруды таратпау туралы шартқа қатысушы мемлекеттердің кезекті конференциясы болып, оған шартқа қатысушы 179 мемлекеттің 171-нің үкімет делегациясы, оның ішінде Қазақстан Республикасының делегациясы қатысты. 1996 жылы стратегиялық мақсаттағы зымырандық әскерлердің 57-ші және 38-ші дивизиялары таратылды. 1995 жылдың мамырынан 1996

жылғы қыркүйек айының аралығында Ресей әскери бөлімдерінің күшімен шахталық ұшыру қондырғылары (ШҰҚ) мен континентаралық баллистикалық зымырандардың ұшуын басқару пункттеріндегі (ҰБП) оқтұмсықтар жойылды. 1996-1999 жылдар аралығында қатерді азайтудың бірлескен Қазақстан-американ бағдарламасының шеңберінде стратегиялық ядролық күштер құрамына кіретін барлық шахталық ұшыру қондырғылары мен әмбебап командалық пункттер жойылды. Кезінде техникалық себептермен Шаған авиация базасында қалып кеткен жеті ауыр бомбалағыш СШҚ-1 шартының ережелеріне сәйкес 1998 жылы жойылды. 1994 жылдан басталған Қазақстан мен АҚШ үкіметтері арасындағы келісім шеңберінде шахталық ұшыру қондырғылары орналасқан жерлерде жұмыстар кешені жедел жүргізіліп, 1998 жылы ойдағыдай аяқталды. «Қатерді бірлесіп азайту» Қазақстан-американ бағдарламасының шеңберінде 1998 жылы ядролық қару қоймаларының бірыңғайландырылған қару тиеу кешендерін жою жөніндегі жұмыс басталды, олар 1997 жылы алдын-ала зерттелген болатын. 1996 жылы 30 қыркүйекте Ядролық сынақтарға жаппай тыйым салу (ЯСЖТ) шартына қосылды. Н.Назарбаев 1997 жылы 23 маусымда БҰҰ Бас Ассамблеясының XIX Арнаулы сессиясында сөз сөйлеп, ядролық қару сынағын бастан өткерген халықтың денсаулығын қалпына келтіру үшін Арнайы халықаралық қор құруды ұсынды. Елбасы айтып өткендей, ол ұсынған «ұжымдық жауапкершілікті материалдандыру» принципі ядролық державалардың мыңдаған ядролық және термоядролық соққыдан қалжыраған планетаның экологиясын сақтау ісіне өз үлесін қосуға біршама дайын еместігін көрсетті. Соған қарамастан БҰҰ-ның Бас Ассамблеясы №52/169 қарарын қабылдап, онда ласталған аймақтарға барынша халықаралық көмек көрсетуге шақырды. 1999 жылы қыркүйекте Алматыда ұйымдастырылған Азиядағы ықпалдастық пен сенім шараларына қатысушы мемлекеттердің сыртқы істер министрлерінің кездесуіндегі өзара қарым-қатынасты реттейтін принциптер туралы Декларация азиялық қауіпсіздіктің жаңа жүйесінің негізін

қалаған тарихи маңызды оқиға болды. Ал, 2000 жылы 29 шілдеде Дегелең тауында бұрынғы Семей ядролық сынақ полигонында ядролық сынақ үшін дайындалған соңғы штольня 100 килограмдық гранулотол (түйіршіктелген тротил) зарядымен жойылды (Н.Назарбаев, «Бейбітшілік кіндігі», Астана, «Елорда» баспасы, 2001 жыл). 29 тамыз – Ядролық сынақтарға қарсы іс-қимылдың халықаралық күні ретінде жариялау туралы Қазақстанның қарарын 2009 жылдың желтоқсан айында БҰҰ Бас Ассамблеясы бірауыздан мақұлдады. Себебі Ассамблея қарарының преамбуласында «адамның өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін жойқын апат салдарына жол бермеу арқылы ядролық сынақтарға нүкте қою» қажеттілігі көрсетілген. 2012 жылы 29 тамызда «Ядролық сынақтарға тыйым салудан – ядролық қарусыз әлемге» халықаралық конференцияда сөйлеген сөзінде ҚР Президенті Н.Назарбаев «Ядросыз әлем бұл – ядролық энергияны әскери мақсатта пайдалануға толық тыйым салу деген сөз. Менің Жалпыға ортақ Ядросыз әлем декларациясын талдап, қабылдау жөніндегі ұсынысымның мәні де осында. Мен осы идеяның тұрақты жақтаушысы болдым және солай болып қала беремін. Ядролық қару – адамзат үшін өз-өзіне ажал шақыру. Ядросыз әлем – ол адамзат ұмтылуға тиіс біздің ортақ мақсатымыз», - деді.

Семей сынақ ядролық полигонындағы

жарылыстар тоқтатылып, Қазақстан қолда бар барлық ядролық әлеуеттен бас тарту арқылы ядролық қарусыз әлемдік қозғалысты бастады. Жер бетіндегі барлық мемлекеттерді ядролық сынақтарды доғару және ядролық қарудан азат әлем құру жолындағы әрекетті күшейтуге үндеді. Семей сынақ ядролық полигоны жабылған соң, Ресейдің Жаңа жеріндегі сынақ полигоны, АҚШ аумағындағы америкалықтар мен ағылшындар ядролық сынақ өткізіп келген «Невада» полигоны, француздардың Тынық мұхиттағы полигоны, қытайлықтардың Лобнор ядролық сынақ алаңы өз жұмысын тоқтатты. Жер шарының кез келген нүктесіне жетерлік 1200 ядролық оқтұмсығы бар 110-нан астам баллистикалық зымыранды құрайтын мөлшері жағынан әлемдегі төртінші ядролық әлеует АҚШ және Ресеймен бірлесе залалсыздандырылды.

Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті – тәуелсіз мемлекетті құру жолында әлемдегі ең ірі ядролық полигондардың бірін жапқан және әлем бойынша 4-орын алған ядролық қару-жарақ қоймасын жою туралы тарихи шешім қабылдаған дара тұлға. Бүгінгі тәуелсіз Қазақстан – ядролық қаруға қарсы күрестің әлем мойындаған көшбасшысы, ірі ядролық державаның кейінгі ұрпақтың бейбіт болашағы үшін жаппай қырып-жою қаруын жинақтаудан бас тартудың айшықты үлгісін көрсеткен мемлекет.

Алуа ИСКАКОВА

КРАХ БЛИЦКРИГА НА ПОДСТУПАХ К МОСКВЕ

Битва под Москвой признана самой масштабной в ходе Великой Отечественной войны. Именно здесь, на подступах к главному городу страны, были сорваны планы немецкого командования и положено начало перелому войны. Защитникам Москвы ценой своих жизней и невероятными усилиями удалось остановить врага и развеять миф о непобедимости армии Вермахта.

Операция «Тайфун»

Битвой под Москвой принято считать два основных периода боевых действий. Первый – оборонительный — с 30 сентября по 5 декабря 1941 года. Второй - наступательный, который в свою очередь состоял из двух этапов: контрнаступления — с 6 декабря 1941 по 7 января 1942 гг., и общего наступления Красной Армии — с 8 января по 20 апреля 1942 года.

По своему значению и масштабам Битва под Москвой стала одним из крупнейших сражений Великой Отечественной войны. Захвату главного города страны немецкое руководство придавало первостепенное значение, так же как и руководство Союза главной целью на тот период ставило защиту города любой ценой.

Ситуация к середине осени для Советского Союза была тяжелейшей: превосходящие по технической оснащенности и боевому опыту фашистские захватчики стремительно приближались к Москве, но серьезно отставали от намеченных сроков. Захват столицы планировался через 10-12 недель после начала войны, то есть до конца сентября 1941. Серьезное сопротивление защитников Родины практически на всех участках боевых действий и успехи в отдельных битвах внесли серьезные коррективы в планы захватчиков. Особенно выделяется успешный контрудар под Ельней в самом конце лета – начале осени 41-го, способствовавший отсрочке операции почти на два месяца.

Операция по захвату Москвы носила название «Тайфун». На Московском направлении войска Вермахта сконцентрировали почти половину всех своих сил на Восточном фронте, две трети имеющихся танков, треть орудий и минометов,

половину авиации. Если рассматривать силы сторон Московской битвы, то виден серьезный перевес со стороны немецких захватчиков. Всего войска группы «Центр» насчитывали 1,8 млн военнослужащих, 1700 танков, 14 тыс. орудий и минометов. Командование защищавших Москву советских фронтов могло противопоставить им 1,25 млн личного состава, 1044 танка, около 10 тыс. артиллерийских орудий и минометов.

Но не только в количественных показателях уступала Красная Армия Вермахту, но и по техническому оснащению. Подавляющее большинство советских боевых машин было устаревшим, тяжелых и средних танков катастрофически не хватало.

Понимая тяжелое положение, командование Красной Армии активно оборудовало на Московском направлении специальные заграждения и укрепления. Около 250 тыс. жителей Москвы и Московской области вместе с бойцами

народного ополчения и инженерных частей возвели к концу сентября 2250 км противотанковых рвов и эскарпов, построили тысячи фортификационных сооружений. Готовились и к уличным боям в самом городе. Была начата эвакуация предприятий и государственных учреждений. Государственный Комитет Обороны постановил перевести Москву на осадное положение. Но шла подготовка не только к обороне.

Фашистское наступление началось 30 сентября и поначалу развивалось весьма успешно. Например, всего за два дня немецкая танковая группа продвинулась на 80 км в глубину обороны Брянского фронта. Гитлеровцы смогли быстро вклиниться в тыл фронта и захватить город Орёл. Советским частям, ослабленным предыдущими действиями, было сложно реагировать на прорывы немецких танковых сил. Из-за прорыва нацистов брешь шириной до 40 км образовалась и в порядках Западного фронта. Немцы продвигались к Вязьме. Отступать под напором гитлеровцев пришлось также войскам Резервного фронта. Уже в начале октября несколько армий Западного и Резервного фронтов были окружены, однако своими действиями они сковывали значительные силы противника.

Советская Ставка предпринимала активные действия, чтобы остановить врага. Войска под Москву перебрасывались с других участков фронта и из глубины страны. Однако на это требовалось время. 5 октября 1941 года для отправки на

фронт были подняты по тревоге курсанты московских и подмосковных военно-учебных заведений. Из-под Ленинграда был отозван Георгий Жуков, который был назначен представителем Ставки на Резервном фронте.

В первых числах октября ситуация для советских войск оказалась крайне сложной. Сотни тысяч советских военнослужащих были окружены в районе Вязьмы и Брянска. В советской стратегической обороне образовалась брешь шириной до 500 км.

В конце октября нацисты вышли к Туле. На начальном этапе обороны в городе почти не было кадровых частей Красной армии. Первые удары врага приняли на себя 732-й отдельный зенитный артил-

лерийский полк, 156-й полк НКВД, сформированный из народного ополчения, Тульский рабочий полк и батальон милиции. 30 октября на них обрушились около 50 немецких танков, действовавших при поддержке мотопехоты. За день защитники Тулы отбили четыре атаки нацистов. Оказались бесплодными и дальнейшие попытки гитлеровцев овладеть городом. В ноябре подошедшие к Туле советские части уже успешно контратаковали противника.

Большое значение для поддержания морального духа защитников Москвы сыграл парад, проведенный 7 ноября 1941 года на Красной площади. Прямо из центра Москвы военнослужащие уходили на фронт.

Герои-казахстанцы

В самые тяжелые битвы на самых угрожающих направлениях оказались две дивизии, сформированные в Казахстане, – 312-я и 316-я. Они понесли чудовищные потери, но задачу задержать наступление фашистских захватчиков выполнили, отдав свои жизни. Исключительный героизм в битве под Москвой проявили бойцы-панфиловцы стрелкового полка под командованием И. В. Карпова и батальона под командованием старшего лейтенанта Бауыржана Момышулы. Дивизия вела непрерывные ожесточенные бои на подступах к Москве с противником, превосходящим советские войска в несколько раз. В ходе сражений, длившихся около месяца, панфиловцы разгромили танко-

вые, пехотные и моторизованные пехотные дивизии вражеских войск. «Трудно выделить храбрых, когда каждый хочет быть храбрым» - писал в своем дневнике бывший комиссар 1075-го стрелкового полка А. Л. Мухамедьяров.

Герои-панфиловцы, остановив вражеские танки под Волоколамском, дали возможность другим советским частям закрыть пробитую нацистами брешь в советской обороне.

Позднее 316-я стрелковая дивизия была преобразована в 8-ю гвардейскую и награждена орденом Красного Знамени за подвиги в битве за столицу. Также по просьбе личного состава дивизия получила имя своего прославленного командира. За смелые и решительные действия во время перехода от Старой Русы к Холму (январь-февраль 1942 года) дивизия была удостоена ордена «Ленина». Позднее за активное участие в боях за Ригу дивизия получила почетное название «Рижская» и ордена Суворова 2-й степени.

В сердце народа также остается подвиг казахстанца Толегена Тохтарова, который, ворвавшись в немецкий штаб близ села Бородино, уничтожил 5 вражеских офицеров. Он посмертно был удостоен звания Героя Советского Союза. Бауыржан Момышулы так писал об отважном подвиге нашего соотечественника: «Мы – советские люди, наши сердца не стальные. Но огонь нашей мести может расплавить, сжечь любую сталь. У нас самое

грозное оружие, побеждающее любой страх – это любовь к Родине».

Еще один подвиг был совершен группой под командованием политрука рота

Малика Габдуллина. Подбив вражеские танки, ей удалось выйти из окружения. За боевые заслуги Малику Габдуллину было присвоено звание Героя Советского Союза.

Битва под Москвой унесла жизни сотни тысяч молодых ребят. Близ села Воронино под Серпуховом был убит сын героя Амангельды Иманова Рамазан Амангельдиев. В своей последней схватке он уничтожил 13 фашистов.

Самоотверженно и героически воевали сыновья казахских земель. Проявляя стойкость и отвагу, в самый критический момент жизни большой страны они, зачастую не обученные, без тяжелого оружия и поддержки с воздуха, без танков продемонстрировали поразительное мужество.

От обороны – к наступлению

Наивысшего напряжения ситуация достигла в начале декабря 1941 года. Наступательные возможности нацистов были исчерпаны. На ряде участков фронта они начали отступать или переходить к обороне без приказа своего командования.

За первые успехи в Московской битве фашистам пришлось заплатить немалую цену – войска были измотаны и обескровлены. У них не было резервов для пополнения. К тому же наступила зима, а немцы, рассчитывая на блицкриг, к ней оказались не готовы. Немецкие генералы были уверены, что у советских войск тоже нет резервов, и они не способны активно сопротивляться. Но это было ошибочное мнение.

5 декабря нацистское командование

отдало приказ своим частям готовиться к возможному отходу. В этот же день началось масштабное контрнаступление советских сил.

«Красная Армия в битве под Москвой впервые за шесть месяцев войны нанесла крупнейшее поражение главной группировке гитлеровских войск. Это была наша первая стратегическая победа над вермахтом», — писал в своих воспоминаниях Георгий Жуков.

Представители гитлеровского командования признавали, что под Москвой провалились идеи блицкрига и что Красная армия оказалась очень серьёзным противником.

Победа Красной армии под Москвой заставила отказаться от идеи нападения на СССР Японию и Турцию. Произвела она сильное впечатление и на западные державы.

Ровно 80 лет назад, 5 декабря было начато контрнаступление. Советские части по численности солдат уступали немецким в 1,5 раза. А по танкам и артиллерии – почти в 2 раза. Но немцы были на грани отчаяния. Их желание и способность воевать уже сильно ослабели. Солдаты и офицеры в письмах домой жаловались на огромные потери, на трудности снабжения, на лютые морозы.

Поэтому после первых же успехов советских дивизий стало ясно, что планы о взятии Москвы провалились. Немцы отчаянно пытались удержаться на завоеванных позициях. Был отдан приказ о переходе вермахта к обороне. Но все было тщетно. Красная Армия прорывала немецкую оборону и громила отступающие немецкие части.

До начала января 1942 года шли самые активные бои. После первых значительных успехов наступление войск замедлилось. Но все же продолжалось.

Историки считают апрель 1942 года завершением битвы за Москву. Итогом ее стало полное освобождение от немецких войск нескольких областей. Немецкие войска оказались уже на расстоянии 100 – 250 километров от Москвы. Тогда казалось, что наступил решающий перелом в ходе войны. Но впереди были еще целых три года сражений.

В результате обороны Москвы советским войскам удалось остановить и измотать немецкие на подступах к Москве, а потом перейти в наступление, ставшее первым по-настоящему тяжелым ударом по германской армии, и что самое важное, – по ее наступательному духу.

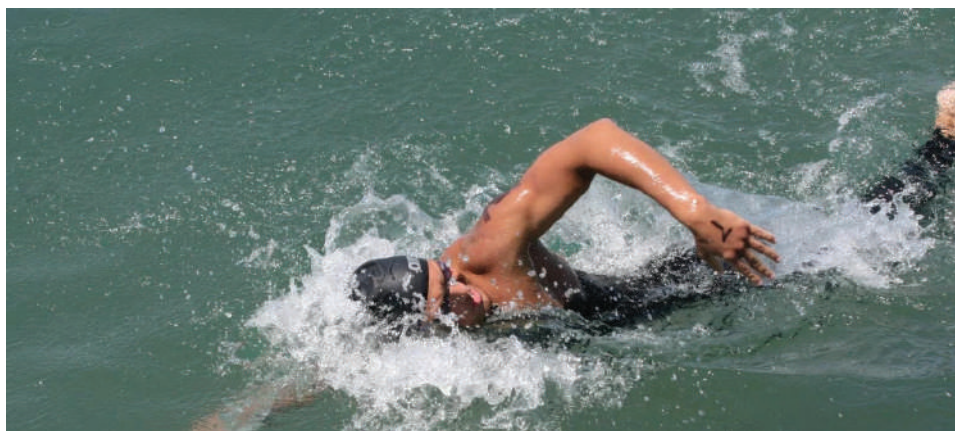
ГОД ПОБЕД И ДОСТИЖЕНИЙ В СПОРТЕ

Для спортсменов уходящий 2021-й был особенным, ведь именно в этом году состоялись Олимпийские игры, запланированные еще на прошлый год. Кроме того, отечественные атлеты успешно представляли нашу страну на различных международных и континентальных соревнованиях.

Успех спортсменов Вооруженных Сил нашей страны подтверждает рейтинг самых влиятельных спортивных организаций, так, в Международном совете военного спорта (CISM) наша страна занимает 12 место среди 138 стран. Представитель ВС РК майор Бахытжан Алтынбеков является президентом комитета по боксу данного совета.

Спортивный комитет – Центральный спортивный клуб Министерства обороны Казахстана ведет развитие физической подготовки, спортивно-массовой работы и спорта высших достижений в Вооруженных Силах страны и принимает активное участие в развитии военно-прикладных видов спорта и армейского рукопашного боя.

Спортсмены СК МО РК - ЦСК вносят огромный вклад в повышение имиджа и развитие армейского спорта отечественных Вооруженных Сил на международных и республиканских спортивных аренах. По итогам 2021 года армейские спортсмены

приняли участие в более чем 110 престижных международных и республиканских соревнованиях. В общей сложности ими было завоевано 179 золотых, 99 серебряных, 89 бронзовых медали.

Спортивный комитет Министерства обороны ведет активное сотрудничество с Национальным Олимпийским комитетом и местными управлениями по физической культуре и спорту. Благодаря данному сотрудничеству, а также качественной учебно-тренировочной работе спортсменам ЦСК удалось выступить на главных стартах четырехлетия – летних Олимпийских играх в Токио, в которых приняло участие 17 спортсменов спортивного комитета – ЦСК. По итогам соревнований ефрейтор Сакен Бибосинов завоевал бронзовую награду в боксерском турнире, уступив в полуфинальном поединке представителю Великобритании Галалу Яфаи.

С 18 по 25 сентября под эгидой Международного совета военного спорта в Москве проходил Чемпионат мира по боксу среди военнослужащих. В соревнованиях приняли участие 230 спортсменов из 36 стран мира в десяти весовых категориях у мужчин и пяти у женщин. По итогам

турнира спортсмены-инструкторы Центрального спортивного клуба МО РК завоевали три золотые, одну серебряную и три бронзовые медали. Также этой осенью под эгидой Международной ассоциации бокса (AIBA) в Белграде (Сербия) состоялся Чемпионат мира по боксу, на котором выступили свыше 650 спортсменов, представлявшие более ста государств. На данных соревнованиях казахстанские армейские спортсмены завоевали две золотые и одну серебряную награду.

Армейские спортсмены успели отличиться на чемпионате мира по рукопашному бою, который впервые проходил в Ташкенте, где приняли участие 200 спортсменов из 30 стран мира, завоевав в общем количестве два «золота», одно «серебро» и две «бронзы».

Еще одним важным событием года стало достижение пловца Спортивного комитета – Центрального спортивного клуба армии Министерства обороны Республики Казахстан, чемпиона Азии 2019 года по плаванию на открытой воде, участника VII Летних Всемирных военных игр (2019 год) Виталия Худякова, переплывшего Иссык-Куль за 13 часов 13 минут.

В период подготовки к Армейским международным играм тренеры и инструкторы Спортивного комитета ЦСК МО РК оказывали прямое содействие в физической подготовке военнослужащих к таким конкурсам, как "Воин мира", "Эльбрусское кольцо", "Десантный взвод", что способствовало хорошим результатам по итогам соревнований.

В этом году Казахстан получил право на председательствование в комитете по спорту в совете министров обороны стран СНГ. В связи с этим под руководством высшего командования страны ведется разработка планов проведения соревнований по различным видам спорта Спартакиады среди стран СНГ и согласовываются темы научно-практических конференций, запланированных в 2022 году. Кроме того, проводится работа в Вооруженных Силах стран СНГ по укреплению физической культуры и спорта, а также уделяется большое внимание развитию военно-прикладных видов спорта.

Особое внимание в работе Центрального спортивного клуба армии МО РК уделяется развитию национальных видов спорта. К примеру, ежегодно спортсмены всех силовых структур участвуют в схватках по казак күресі, призванных выявить лучшего палуана в рамках турнира «Әскер барысы». Победа на данных соревнованиях дает путевку на крупнейший турнир по национальной казах-

ской борьбе «Қазақстан барысы».

Отметим, что в 2021 году спортсмены Центрального спортивного клуба Министерства обороны Казахстана отличились в таких видах спорта, как дзюдо, таеквондо, пулевая и стендовая стрельба, вольная борьба, бокс, плавание на открытой воде, гиревой спорт, самбо, рукопашный бой, военное многоборье, спортивное ориентирование, настольный теннис и казак күресі.

В Алматы состоялись подведение итогов года и торжественная церемония награждения спортсменов Центрального спортивного клуба Министерства обороны, ставших чемпионами и призерами Олимпийских игр, чемпионатов мира и других международных соревнований в 2021-м.

Лучшим спортсменам вручены ведомственные награды, присвоены очередные

воинские звания.

Олимпийской чемпионке по легкой атлетике майору Ольге Рыпаковой, а также заместителю председателя Спортивного комитета – начальнику Центра подготовки штатных команд майору Анвару Усенову за общую координацию, подготовку спортсменов и завоеванные медали присвоены очередные воинские звания «подполковник».

– Спорт и армия – это тандем, который воспитывает настоящих патриотов, сильных, смелых и честных спортсменов, готовых побеждать, – отметила спортсменка.

Военнослужащий срочной службы спортивной роты ЦСК рядовой Махмуд Сабырхан, серебряный призер чемпионата мира по боксу в Белграде 2021 года, награжден медалью «Ел қорғаны».

Каждый победитель и призер республиканских и международных соревнований, обладатель олимпийских лицензий в Спортивном

комитете вносит личный вклад

в повышение имиджа Вооруженных Сил Республики Казахстан и спорта высших достижений, а также своим примером стимулирует развитие спортивно-массовой деятельности не только Вооруженных Сил, но и по всей республике.

Нариман ДЮСЕНОВ

ТАПАНТЫМЕН ТАНЫЛҒАН ДАРЫНДАР

Әсіресе нәзік жандының жүгі ауыр десе болатындай. Осындай қызметті атқара жүріп, екі алтындай ұлды тәрбиелеп отырған, тәуелсіз елдің тұғырымен, төл тарихымен өсіп келе жатқан жас өнерпаздардың анасы іспетті болған, ел үшін еңбек етіп жүрген әскери қызметші, ҚР ҚК Ұлттық әскери-патриоттық орталығында Қарулы Күштердің әскери оркестрлерімен жұмысты ұйымдастыру бөлімінің аға офицері, капитан Омарғазина Кербез Нұранбайқызының отбасы жайлы әңгіме өрбіткенді жөн көріп отырмыз.

Кербез Нұранбайқызы – әскери қызметшілер арасында лайықты беделге ие, жоғары шығармашылық әлеуеті мен адамгершілік қасиеттері бар, ҚР Қарулы Күштерінде 22 жыл бойы қызмет етіп келе жатқан біліктілігі жоғары кәсіби офицер. Ол – ерекше еңбекқор, өз мамандығының майталманы, зиялылығымен ортасына сыйлы қызметкер ғана емес, жарқын болашақтың бейнесіне айналар азаматтарға тәрбие беріп отырған абзал жан.

Осы орайда әскери тәртіппен қатар, өнер жолына бейімделіп келе жатқан

ағайынды Нұрсұлтан және Сағадат Омарғазиндер туралы да кеңірек айта кетейік.

Нұрсұлтан мен Сағадат – өз дарындылығымен көпшілікті мойындатып жүрген жас сарбаздар, халықаралық байқаулардың лауреаттары, Ахмет Жұбанов атындағы дарынды балаларға арналған республикалық қазақ мамандандырылған музыка мектебінің оқушылары.

Бүгінгі күні әлемнің озық сахналарында өнер көрсетіп, халықаралық дәрежедегі музыка шеберлерінің жоғары бағалауына ие болып, Елбасының да ақ батасын алған.

Нұсұлтанның қанжығасында бүгінгі күні жеткен жетістіктері аз емес. Бала күнінен еліміздің ғана емес, әлемнің атақты сахналарында қазақ атын шығарып, әлемдік туындыларды орындаған жас пианистің мынадай жетістіктері бар.

- 8-ші Халықаралық «Астана-Мерей» жас орындаушылар байқауының II дәрежелі лауреаты (Астана қ., Қазақстан, 2012 ж. қараша);

- 2-ші халықаралық «Таланттар салюты» жас орындаушылар фестиваль-

Отан қашанда отбасынан басталатыны анық. Отан үшін қызмет ету, ұлтым деген ұлы сезімнің жүректе өмір сүруі отбасында берілетін тәрбиемен астасып жататыны сөзсіз. Сондай-ақ, тәрбиенің айқын бір көрінісі Отан алдындағы борышын ғұмырымен байланыстырған әскери қызметшілерде деп білеміз. Қиындығы мен қызығы қатар жүретін, ел алдындағы қызметі жер талғамайтын бұл құрметті қызмет пен отбасын тең етіп ұстау екінің бірінің қолынан келмейтіні анық.

байқауының I дәрежелі лауреаты (Астана қ., Қазақстан, 2013 ж. қараша);

- Николай Рубинштейн атындағы 12-ші Халықаралық пианистер байқауының I дәрежелі лауреаты (Баньоль қ., Франция, 2014 ж. қараша);

- 25-ші халықаралық «FLAME» пианистер байқауының I дәрежелі лауреаты (Париж қ., Франция, 2014 ж. қараша);

- Ресейдің Халық әртісі Денис Мацуевтің жетекшілігімен «Astana Piano

Passion» 3-ші Халықаралық жас пианистер фестивалі-байқауының I сыйлық лауреаты (Астана қ., Қазақстан, 2015 ж. мамыр):

- Ресейдің Халық әртісі Денис Мацуевтің арнайы жүлдесінің иегері;
- Қазақстан Республикасының Халық әртісі, Қазақ ұлттық өнер университетінің ректоры Айман Мұсақожаеваның «Үміт» арнайы сыйлығының иегері;
- А.Жұбанов атындағы 25-ші мерейтойлық халықаралық жас орындаушылар байқауының I дәрежелі лауреаты. (Алматы қ., Қазақстан, 2018 ж. қараша).

Ресейдің атақты пианистері, П.Чайковский атындағы Мәскеу мемлекеттік консерваториясы, Н.Римский-Корсаков атындағы Санкт-Петербург мемлекеттік консерваториясы оқытушы-профессорларының шеберлік сыныптарына қатысқан. Нұрсұлтан Омарғазиннің кәсіби деңгейін еуропалық атақты пианистер, Ресейдің Халық әртісі Д.Мацуев 2015 жылғы 2 мамырдағы баспасөз конференциясында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Н.Назарбаев 2018 жылғы 28 желтоқсанда республиканың

жетекші арналарының журналистерімен әңгімелесу кезінде жоғары бағалаған.

Нұрсұлтанның ізін жалғап, өнерден алыс кетпей жүрген бауыры Сағадат Омарғазиннің де алар асуы мен бағындырар биігі әлі алда десек болғандай. Қазір бар-жоғы 11 жасында-ақ, бір адамдай өнерпаз атанып, өзіне сырлы сазды скрипканы серік еткен Сағадаттың да белесі аз емес.

- «Almaty music games» музыкалық аспаптарда орындаушылар Республикалық байқауының «Ішекті аспаптар» номинациясы бойынша I сыйлық лауреаты (Алматы қ., 2018 ж. сәуір);

- «Ішекті аспаптар» номинациясы бойынша «Prima Nota Fest» Республикалық академиялық конкурс-фестивалінің I сыйлық лауреаты (Алматы қ., 2019 ж. маусым);

- А.Жұбанов атындағы Халықаралық жас орындаушылар байқауының «Скрипка» номинациясында I сыйлық лауреаты.

(Алматы қ., 2019ж., 2021 ж. қараша);

- «Аспаптық орындау – скрипка, соло» номинациясы бойынша XI халықаралық телевизиялық байқаудың I дәрежелі лауреаты (Мәскеу қ., 2020 ж. мамыр);

- «Біз біргеміз» халықаралық конкурс-фестивалінің I дәрежелі лауреаты (Волгоград қ., 2020 ж. мамыр) атанған.

Сонымен қатар, Нұрсұлтан мен Сағадат Тәуелсіздіктің 30 жылдығына арнап өткізілген «Егемен елдің ертеңі – Жас сарбаз» атты алғашқы жас патриоттар форумының спикерлері қатарында болды. Жас патриоттар форумында сөз алып, өздерінің ел үшін еңбек ететінін ерекше толғаныспен жеткізді.

«Қазақ музыкасы арқылы елімнің болмысын, өнерін, атын әлемге паш етіп, қазақ деген елдің абыройын биіктету – менің және менің бауырымның басты мақсаты. Отан үшін, оның абыройы үшін тынымсыз қызмет етемін. Сонымен бірге замандастарымды еліміздің атын әлемге танытуға

жұмыла күш салуға шақырамын», - деп зор сеніммен айтты Нұрсұлтан. Бұл сөздері арқылы көңілге үлкен сенім ұялатқанын жасырмау керек. Форум аясында ел ағаларына және мерекеге орай, халық арасында кең таралған Жаяу Мұсаның «Ақ сисасын» фортепиано мен скрипкада керемет орындап, өз шеберліктеріне тағы бір көз жеткізді.

«Құлақтан кіріп, бойды алатын» әуезді әуенмен әлемдік аренада қазақ халқының абыройын асқақтатуға үлес қосуға еңбектеніп жүрген қос майталманға білім нұрымен дамып, келешек күндердің бағдаршамына айналып, қазақ елінің биік абыройы, мәңгілік жеңісі болар жетістіктер жасайды деп зор сенім білдіреміз. Жарқын болашақ тілейміз!

Әсемхан ҚОБЫЛАНОВА,
«Жас сарбаз» жасөспірімдер
әскери-патриоттық
қозғалысының тілшісі

Ұлы дала әскері – Тәуелсіздік тірегі!

2021

АЙЫБЫН

Республиканский
военно-аналитический журнал